

VINA

Jaroslav Hilbert

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Vina

Drama o třech dějstvích
(1895)

Jaroslav Hilbert

Znění tohoto textu vychází z díla [Vina](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Bursík & Kohout v Praze v roce 1931. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Jaroslav Hilbert: Vina), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 28. 4. 2023.

OBSAH

K třetímu vydání Viny.....	6
OSOBY.....	8
PRVNÍ DĚJSTVÍ.....	9
DRUHÉ DĚJSTVÍ.....	38
TŘETÍ DĚJSTVÍ.....	65

K třetímu vydání Viny

Po deseti letech dochází tedy k novému vydání mé staré hry. Čtenář, který by je porovnal s původním textem, shledal by, že jen tu a tam nějaká věta je škrtnuta, tu a tam nějaké slovo změněno, nic však víc: Vina žila již příliš, aby bylo vhodné ji teď upravovat, a její výraz je příliš vzdálen dnešního mého výrazu, než aby to mohlo být podniknuto se zdarem. Necht' tedy i dále je takovou, jakou ji stvořilo asi čtrnáct dní hladu a čtrnáct dní mladické plodnosti.

Práce tato získala mně literární jméno, ale přinesla mi i mnoho trpkosti. Po leta neslyšel jsem nic než odkazování k této hře a nenáviděl jsem ji za to upřímně a mstil se jí tím, že jsem doslova deset let nepohlédl na ni a že nikdo mne nedonutil, abych ji, třeba že i v cizím jazyku, přečetl, nebo na cizím jevišti viděl. Tak byla mi protivna a tak jsem byl rozezlen.

Můj laskavý nakladatel a přítel dokázal však, že korekturou sazby vrátil jsem se k ní. Nebudu líčiti hodin nechuti, jež předcházely čtení, ale nechci zamlčovat hodin melancholie, které nadešly, když bylo po něm. Ó ano, mladost, mladost, aspoň *moje* mladost v této knížce je! Zírali jsme si mlčky nějakou dobu do očí, a nebyla to ona, která na to pronesla, že z dvou, když se po letech setkají, nemusí býti vždy ještě veselým ten, kdo postoupil.

Proklínal jsem často, že jsem spisovatelem. Zdávalo se mi někdy celé doby, že nemůže býti bědnějšího osudu nad můj, a já rádil pak a šlapal po vznětech, které ze mne volaly k životu, abych si dokázal, jak jimi povrhnuji. Tváří v tvář této mladé práci odprošuji dnes osud. Není lidí, ke kterým by byl laskavějším, než k nám básníkům, neboť životu nikoho nedostává se té míry záchrany, jako našemu.

Síla a chuť zase se ve mně zvedají. Žijeme trpce, ale žijeme v prodloužení. Bezpočtu lidí líbalo v letech své mladosti, bezpočtu žilo

tím, čím já v době, kdy přítomnou knížku jsem psal – než kde jsou dnes jejich polibky? Kde vzlet jejich mladých duší? Kde krása jejich bolů? Kde slzy? Kde úsměvy? Zapadlo jim vše jako němých hlas, a jejich zestárlé a suché dny ani nevědí, že chvěly se kdys mládím.

Trpím ovšem dnes jinými boly, žiji jiným snům. Není již ve mně života ni lásky mých mladých postav, ale není-li těch, není ještě proto jiných a není-li mně dáno, abych je v prchavém proudu dnů zachytil právě tak, jako kdysi Mínu a Hoška? A nejsem-li básníkem a nejsem-li zachránce a nejsem-li vlastně přes vši bídu vnější cesty šťastným? –

Zakotven v životě životy tvořím,
vyžívám tragiky, jásám a hořím,
z bolů svých, z nadějí, ze vzdorů, z vznětů
smýšlím si divadla, lidi si hnětu,
krví svou živím je, dech svůj v ně dýši,
na hlasné kronice života píši –
dramatik, dramatik!

V Praze v listopadu 1906.

J. H.

OSOBY

PANÍ MAŘÁKOVÁ
MÍNA MAŘÁKOVÁ
JIŘÍ MAŘÁK
STANISLAV HOŠEK
UHLÍŘ

Děj dramatu udává se v Praze v přítomné době.

Dějiště je stále totéž:

Obytný pokoj prostřední velikosti, pečlivě, ale trochu starosvětsky zařízený. Nábytek je v onom neurčitém slohu, který vládl v sedmdesátých letech. V hlavních svých kusech: stůl, pohovka a čtyři židle v levém koutu. V popředí vlevo pianino, před ním lavice, jež slouží též co schráň na noty. Naproti vpravo psací stůl s jednou židlí. U téže stěny dále v hloubi socha na podstavci a pod ní zeleň. Několik obrazů a tu a tam umístěné předměty nesou znak i vkus nové doby.

V čele vpravo vedou dveře do předsíně. Vlevo za pianinem jiné do pokoje Jiřího. Naproti nim mezi psacím stolem a sochou jsou třetí do ložnice žen. Vpředu vpravo okno, jímž při prvních scénách prvního aktu padá sluneční záře do pokoje.

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Doba: dopoledne po desáté hodině. MÍNA je skloněna pod sochou a otírá listy květin kol ní rozestavených. MÍNA je třiadvacetiletá, štíhlá, střední postavy. Vlasy její jsou rusé. Tvář útlá a obdélná, v ní zračí se každé hnutí lyrické mysle. Hlas mnohotónný s náhlými přechody. Pohyby její jsou živé a vyšlehující. Oděna je prostým domácím šatem. Dveřmi z předsíně vstoupí PANÍ MAŘÁKOVÁ.

PANÍ MAŘÁKOVÁ je padesátiletá, seschlá, tmavovlasá dáma. Tváře jsou průsvitně žluté. Je unavená, vyčerpaná a netečná, ne však zložená. V hlasu trosky bohatého altu. Oděna je tmavě.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*u dveří*): Míno, měla bys dojít k pradleně, aby zítra jistě přišla.

MÍNA: Ano, mami, ale půjdu tam až později. Stáňa mne doprovodí.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Zůstane u nás na oběd?

MÍNA: Pozvu ho, maminko. Už je tomu aspoň čtrnáct dní, co u nás neobědval.

PANÍ MAŘÁKOVÁ odchází.

MÍNA: Mami!

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*ve dveřích*): Co?

MÍNA (*jde k ní. PANÍ MAŘÁKOVÁ popojde kupředu*): Smluvili jsme se se Stáňou a Jiřím, že dnes si vyjdeme někam ven. Je první jaro,

mami, pojd' s námi! Bude ti svědčit trochu toulání v přírodě. Co stále doma? To skličuje... a podívej se, zde ti nic v neděli neuteče.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Jděte jen sami.

MÍNA (*vybuchne*): Maminko, když ty ho pořád ještě nemáš ráda!

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Ale – Bavíte se lépe beze mne.

MÍNA: Neříkej to, maminko, a pak, to není všecko! Já bych si tak přála, abys ty k němu přilnula, jak si toho zaslouží. Kdybys věděla, co znamená v mém životě, a ty jsi tak... tak lhostejna jsi k němu! Vycítuje to a činí ho to plachým před tebou a skličuje ho to přede mnou. Vyčítá si nehotovost své existence jako hřích, protože se dohaduje od tebe téže výčitky.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Já mu vyčítám nejméně... a dělejte si, co chcete.

MÍNA: Ach, mami, chtěj mne chápat!

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Dala jsem ti vždy volně rozhodovati ve tvých záležitostech, a měla jsi ve všem svobodu. To si připomeň. – Mně už lidé k srdci nepřirůstají.

MÍNA: Ale, maminko, zde jde o mne!

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Byla jsi vždy neodvislá.

MÍNA (*před sebe*): Opuštěná. (*Vzchopí se náhle a odprosivě obejmě matku.*) Opušť, mami, a nemluvme už o tom.

PANÍ MAŘÁKOVÁ vyvine se jí beze slova z objetí a odejde.

MÍNA *(dívá se okamžik za ní, pak se obrátí a jde několik kroků bez cíle kupředu. Lehce před sebe):* Se vším sama. *(Náhle pohodí vzdorně hlavou zpět, vrátí se k soše a opět oprašuje listy. Krátká pauza. Vejde středem JIŘÍ MAŘÁK.)*

JIŘÍ je osmadvacetiletý. Hlava: Kristův typ s výrazem zdraví. Postava pevná, prostřední výšky. Pohyby trochu nedbalé, až zatížené. Oděn je tmavošedě.

JIŘÍ *(jde do svého pokoje vlevo):* Nazdar!

MÍNA *(vstane):* Nazdar, Jirko!

JIŘÍ *(ve dveřích):* Už tu byl Hošek?

MÍNA: Dosud ne, ale čekám ho již.

JIŘÍ: Hm. *(Zajde do pokoje.)*

MÍNA jde za ním, ve dveřích zůstane stát.

JIŘÍ *(z pokoje):* Míno, já mám zuřivý hlad, dej mi něco jíst!

MÍNA: Počkej, Jirko, až Stáňa přijde! *(JIŘÍ vyšel z pokoje.)* Pojíte pak spolu, ne? – Je něco nového?

JIŘÍ: Nějaký cukrovarník mi dnes psal. Objednává jedno „Hoře“. Jeho jméno jsem – počkej *(sahá do náprsní kapsy)*, psaní jsem taky zapomněl v ateliéru. Píše, že mne navštíví – proč, to nechápu. Snad myslí, že může smlouvat. Nechtělo se mi na něho čekat, má tam mou adresu, ať přijde sem za mnou, chce-li.

MÍNA: To je už desátý odlitek, vid'?

JIŘÍ: Líbíš se, a po vlastech sytí se nyní tvým žalem.

MÍNA: Oh, což já!

JIŘÍ: Máš také svůj podíl na úspěchu. *(Zrakem utkví na její tváři.)*
No, Míno – ty už jsi zase dnes tak sedmibolestná! Zase ty stopy
hoře v tváři! Od těch dob, co jsem je vtiskl do hlíny, jako by
se ti byly zalíbily. – Snad je nechceš nosit i ve všední den?

MÍNA: Měly jsme s maminkou něco.

JIŘÍ: Hádku?

MÍNA: Ne, znáš to –

JIŘÍ: Nutila jsi ji do lyriky – co?

MÍNA: No –

JIŘÍ: Bud' přece jednou moudrá! Víš, že skleslost její mysle je choroba,
z které ji nevyléčíš. Nejvýše na mžik vytrhneš ji z ní podráždě-
ním, ale to je jí nejméně zdrávo.

MÍNA: Ovšem... ale uvaž také můj stav!

JIŘÍ: Počkej, neškubej sebou hned jako stará panna! Jdi, no –! Víš,
Míno, maminka protrpěla mnoho, a bije-li osud do někoho
tak vytrvale, jako do ní bil, tomu už zbývá pak málo zájmu pro
věci života. *(MÍNA usedá u psacího stolu, obrácena k JIŘÍMU.*
Tento přešed pokoj, zase u ní se staví.) To už dnes chápeš, co to

je, vzít si muže, kterého bys neměla ráda. A u matky to byl týž případ... nevím všecko, ale tolik je jisto, že milovala nějakého ženatého zpěváka bláznivou, mladistvou láskou. – Dnes to zní podivně, vid'?' A sama chtěla jít také k opeře. Zpívala prý nádherně – vždyť dodnes zbylo jí tolik kouzla v hlasu! Vnutili jí otce, či on se jí sám vnutil, kdo ví, možná také... Ale vzala si ho bez lásky a nepřilnula již nikdy k němu. A ke všemu naše hmotné poměry bývaly často zoufalé, neboť žurnalismus v té době nebyl právě nejpříjemnějším řemeslem, a otce, jak víš, stál dokonce dvakrát kriminál.

MÍNA: Já vím toho tak málo o tatínkovi.

JIŘÍ: Nadán byl, ba skvěle nadán, ale chyby měl také. O konfliktech a osudech, jež zaviniily jeho bezmezná prchlivost a naprostý nedostatek sebeovládání v kritických chvílích, vypravují si dnes jeho současníci řízné anekdoty, ale – žilo se to zle! Jedna mi napadá, které jsem byl sám svědkem jako chlapec ještě. Charakterizuje dobře jeho povahu. Otec byl tehda delší dobu bez určitého zaměstnání – co toho bylo příčinou, nevím – u nás byla bída a žilo se z posledního. Tu večer jednou podala mu matka nějaký hrozivý list na zaplacení většího účtu. Otec ho přečetl, sáhl do tobolky, vytáhl desítku. – „Je to poslední,“ pravil a vrhl ji i s listem do kamen.

Náhlý bezděčný projev sympatie u MÍNY. JIŘÍ ho postřehl.

JIŘÍ: Tebe to unáší...

MÍNA: Ne, naprosto ne, totiž – chápu takové náhlé hnutí.

JIŘÍ: Ty sama jsi schopna něco podobného učinit –

MÍNA: To se mýlíš! – Proč myslíš?

JIRÍ: Protože jsi právě v té prchlivosti otci podobna.

MÍNA: Ach, ne!

JIRÍ: Nechme tedy toho. – O čem jsme – nuže, a matka? Vnější rozháranost urychlila vnitřní rozklad svazku. Přišly nesváry – na ty se již sama pamatuješ. Matku to drtilo kus po kousku. A ke všemu při tvém narození stalo se jí něco, čemu ještě nerozumíš, ale co stává ženy mnoho nervů. – Poslední léta otcova života znáš a vzpomeň si na jeho dlouhou nemoc. Jeho političtí přátelé byli již vládci Čech, tyli za zásluhy i bez nich, tloustli na sinekurách a na otce zapomněli. To ti bylo asi šestnáct let, když zemřel, vid’? Tehda byla matka dobita a víš, jak to šlo dál... až do posledních dvou let, než jsem se já vykřesal k trochu slušným příjmům.

MÍNA (*vstává*): Ubohá maminka.

JIRÍ: Mluvily jste spolu o Hoškovi, ne?

MÍNA: Prosila jsem ji o více příchylnosti k němu.

JIRÍ: Ach, nech toho. Z její apatie ji nezvedneš, a Stáňa věc jistě chápe. Ostatně matka v něm vidí trochu otce, v jeho životním chodu, myslím. Tolik ona nerozeznává, že Hošek se nehodí k řemeslu a že si jím taky nikdy chleba vydělávat nechce. Nějaké místo s malou denní prací se přece snad najde – jen by ten člověk neměl být tak jankovitě hrdý! Panstvo žádá pokoru – (*Vejde PANÍ MAŘÁKOVÁ.*) Nazdar, mami!

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*podává mu malý talíř*): Tady máš kousek hor-
kého morku na chlebě.

JIŘÍ: Sláva, mami! – Já mám pro tebe také něco –

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*s JIŘÍM mluví živěji než s MÍNOU*): Konvalinky?

JIŘÍ: Ach, na ty jsem – maminko, odpusť! Je to teď už hloupé, čím
jsem ti... Půjdeš s námi odpoledne na výlet?

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Ach ne, zůstanu doma.

MÍNA odchází středními dveřmi.

JIŘÍ: Profesor Makovec tě pozdravuje. Potkal jsem ho cestou z dílny.
Ten člověk chová se vždy velmi přátelsky ke mně.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Byl dobrý s otcem.

JIŘÍ: Miloval tvůj zpěv a vždy tě prosil, abys mu něco zpívala. Mami,
proč teď už nikdy nezpíváš?

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Nemám dávno svůj hlas a pak... člověka s lety
přejde zpěv –

JIŘÍ: Ale, mami, teď už bys měla zapomínat toho, co bylo a trochu
se s námi rozveselit! Podívej se, co se hmotných poměrů týče,
ty už jsou nyní jakž takž urovnány, a co nás dětí – věšet hlavy
zrovna nemusíme! Já jsem se již protloukl – a ať už se trochu
toho umění utopilo ve výtvarství! Čerta! Však se zase – No
a Mína si zaslouží naší lásky, mami, bylo to statečné děvče!

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Ovšem.

JIŘÍ: Toho třeba doznat. Nepoznala ničeho z těch radostí, jež jiná děvčata poznávají v letech svého mládí – a přece nesla svůj osud beze vzdechu, ba se sebezapřením, jež hraničilo až na hrdinství.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Tu vlastnost má po otci.

JIŘÍ: A je to u mužů skvělá vlastnost, nadtož u mladé ženy, mami. *(V předsíni zazní elektrický zvonek.)* Hošek asi. Pozvu ho dnes k obědu, co?

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Mína už mi o tom řekla.

Vejde MÍNA, za ní HOŠEK. V Mínině tváři i v jejích pohybech jeví se zveselení. HOŠEK je šestadvacetiletý. Temné oči, tmavé vlasy, tvář snědá a výrazná. Hlas jasný, mluva určitá, někdy až úsečná. Pohyby jeho jsou tiché, jen při hnutích mysle prozrazuje se v nich cholerik. Je oděn v tmavý šat s kabátem těsně upjatým.

JIŘÍ *(jde vstříc a v chodu podají si ruku):* Nazdar, Hošku.

HOŠEK *(k němu):* Nazdar. *(Dojde až k PANÍ MAŘÁKOVÉ a políbí jí ruku.)*

PANÍ MAŘÁKOVÁ *se ukloní a odchází středem.*

MÍNA *(pohlédne za ní, pak pravou rukou skloní trochu Hoškovu hlavu a políbí ho ze strany na skráň):* Stáňo, už jsem se dnes zlobila, že nejdeš!

HOŠEK: Nemohl jsem dříve přijít. Půjdeme ven, Minko?

MÍNA: Ted' už ne, až odpoledne. Budeš obědvat s námi, vid'?

JIRÍ: Zůstaň tu dnes. Maminka vždycky v neděli přepíná a na tebe počítala.

HOŠEK: Buď tak hodná, Minko, a poděkuj jí za mne.

MÍNA: Hned jsem tu. Sedni si! *(Odejde středem.)*

JIRÍ: Co je s klikami?

HOŠEK: Cídl jsem je včera. Od prezidenta přes řiditele až k před-
sedům odborů – dolů se nedá říci, protože jsou přece jen bozi
proti našinci! Jirko, je to pekelné zaměstnání a zmrskalo mne
náležitě, třebaže jsem byl všude vlídně přijat a všude se mi
dostalo nejmilostivějších slibů.

JIRÍ: A dověděl jsi se, kdo se ještě uchází?

HOŠEK: Samí kamarádi. Čenský, Morávek, Havel a dokonce i Dubina.
S tím jsem se včera sešel a hodinu jsme spolu mluvili o všem
na světě, jen o věc jsme nezavadili. Jsme to celkem vznešené
duše, když jde o místo s mizerným platem!

JIRÍ: Ach, nebuď citlivý...

MÍNA *(přináší dva talíře. Na jednom dva kousky chleba, na druhém
máslo a slánka. Ubrousky a nože pod nimi):* Stáňo, pojd' pojíst
trochu chleba s máslem. Jirko, přinesla jsem ti taky. *(Upravuje
snídani na stole.)*

HOŠEK: Jdi – teď? Budeš ale jíst s námi, Minko!

MÍNA: S tebou. Jirka by mně vyčetl každý kousíček. Já ti sama chléb namažu, počkej!

HOŠEK (*usedl a MÍNU, skloněnou nad stolem, lehce v pasu objal*):
Kam pojedeme dnes odpoledne?

MÍNA: Půjdeme snad pěšky, ne? Škoda vzduchu, jež ztrácíme ve vagoně! – Kam jít, Jirko?

JIRÍ (*podepřen o židli, sousto v ústech*): K svatému Prokopu třeba.

HOŠEK: Není ti to daleko, Minko?

MÍNA: Daleko ne – ale nelíbí se mi to tam.

JIRÍ (*vpadna*): Snad proto, že jsi byla jednou bita, když jsi se nám odtamtud ztratila –

MÍNA (*chvatně*): To nemá s dneškem nic společného.

JIRÍ: Tajnůstkářko!

MÍNA (*ostře*): A co bych tajila?

JIRÍ: Sedm let starou pošetilost, která ke všemu byla jen dětskou pošetilostí.

MÍNA: Ty dovedeš býti někdy hodně nešetrným ke mně, a to schválně ještě před Stáňou.

HOŠEK: Nezlob Minku zbytečně –

JIRÍ (*strčí kousek chleba do úst*): Děti.

Chvíle.

MÍNA (*vybuchne*): Ty znáš nejlépe můj život v posledních sedmi letech a víš, jak krušný a poctivý byl! Do šestnáctého roku byla jsem hloupé dítě, opožděné ve vývoji, opuštěné a bez dohledu a nezodpovídám ničeho z toho, co bylo. A nikdo nemá práva mně vyčítati! Nikdo! Odmítám i odpuštění viny z dětství, jež snad by někdo milosrdný mně chtěl podati! Vyřídila jsem si své věci sama se svým svědomím... To byla krušná a dlouhá práce, ale teď jsem klidna a mám právo ke klidu!

HOŠEK: Ale, Minko!

JIRÍ (*zpola ve smíchu, zpola chlácholivě*): Teď jsi klidná... lumpačko... a hned vybuchneš jako střelný prach. Kdyby člověk neznal tvou nedůtklivost v těch věcech, pokládal by jí příčinu daleko vážnější, než jakou skutečně má. Sedm let těžkých bojů se svědomím – pro nějakou hubičku od studenta! Nebo dali jste si jich snad deset? – Minko, Minko ty jsi hříšnice!

MÍNA zadívá se naň a vybuchne v krátký smích.

HOŠEK: Tak půjdeme do Podbaby, platí? Miluji cestu z Bubenče k Císařskému mlýnu. Pamatuješ se, Minko, byla to jedna z prvních našich společných vycházek v minulém létě.

MÍNA (*vesele*): A Jirka byl tehda sentimentálním jako kytara! Zpíval si cestou: Těžko mi, ach, těžko, to moje srdéčko – a trhal ko-

pretiny. – No, ty dovedeš býti taky někdy směšným, nemysli si!

JIRÍ: Nazdar. *(Odchází k svému pokoji vlevo.)*

HOŠEK: Kam jdeš?

MÍNA: Stydět se!

JIRÍ *(obrátil se):* Vždyť jsem vám již jednou řekl, že jste děti. *(Zajde.)*

HOŠEK: Jak jsi se měla, Minko? *(Obejme ji.)*

MÍNA *(vyvine se mu z ruky):* Ne, nejsem toho hodna.

HOŠEK: Jdi s těmi pošetilostmi!

MÍNA *(ukáže ke dveřím):* On měl pravdu.

HOŠEK: Bože, bože, dítě, nelam si už pro to hlavu!

MÍNA: Nebyla jsem k tobě nikdy zcela upřímnou a toho si nedovedu odpustit!

HOŠEK *(přiblíží se až k ní; nový pokus o objetí):* Odpustíme si to nyní navzájem.

MÍNA: Vždyť ti říkám, že on ani všechno neví... *(Pohlédne HOŠKOVI dlouze do očí – pohled měkne, a v ní zvedá se smích.)* Tak mi dej hubičku, ale semhle! *(Rozevře kapesní šátek, uchopí oběma rukama jeden z jeho cípů a nastaví ho HOŠKOVI.)* No, tak!

HOŠEK: Ty jsi bláznivé dítě. *(Políbí šátek.)*

MÍNA: Schovám si ji do uzlíku pro zlé časy... *(Váže uzlík na tom místě.)* A vyloupnu si ji pak jako kuře ze skořápky. *(Smích.)*

HOŠEK: Odkud to máš?

MÍNA: Co... odkud...?

HOŠEK *(vybuchne):* Ty máš v sobě více lyriky než všichni básníci světa!

MÍNA: Neměla jsem komu ji rozdati a jsem ráda teď, že mi zbyla všecka pro tebe!

HOŠEK: Mazlíčku. *(Chvíle.)* – Minko, jedna myšlenka mne stále trápí jako výčitka za mou dřívější lehkomyšlnost v existenčních věcech: jak nepatrný a chudý život hmotný mohu ti podati! A ani toho dosud nemám – v mých letech a s tebou v náručí!

MÍNA: Stáňo, prosím tě –

HOŠEK *(přerušuje ji):* Dovol, abych si aspoň vyhuboval –! Ty víš, že jsem měl dříve jedinou vášeň a té jsem obětoval vše jiné. Vysmíval jsem se cílům ostatních lidí – oh, vždyť já jsem ani nechápal vážnost jejich snažení a podkládal jsem jim toliko hamiznost. Ale největším sobcem byl jsem tu vlastně já! – Znal jsem se přece, věděl jsem dobře, že celou svou povahou tíhnu k spoluzítí s ženou – ale člověk to ví, touží po tom, hledá ji, a když ji nalezne, má pro ni právě několik knih, jež dají se všechny za den přečísti! – Minko, tak tu stojím zahanben před tebou a dívám se na svou lehkomyšlnou minulost smutně jako cvrček v podzimi.

MÍNA: A kdybys věděl, jak jsem hrda na tebe! Tak jiný než všickni, tak nevšední, tak ideální – a tak skvostně hloupý ve své lítosti. – Tobě jsem já dlužna, ne ty mně! Co ty jsi přinesl do mého života, čím jsi mi teď a čím ještě mi jednou budeš – oh, už to, co je, Stáňo, mohu ti přísahat, je samo velké štěstí!

HOŠEK: Ty umíš roztomile přepínat, Minko.

MÍNA: Ah ne, nemysli si, že jsem jako jiné holky, jež odhadují muže podle jejich příjmů. Nechci se chlubit svými názory v těchto věcech, rostla jsem v poměrech, jež byly aspoň trochu podobny tvým, a od Jirky mám ostatek. Mou vinou nesmíš ani trošičku ztratit se svých snah, rozumíš, ani co se za nehet vejde! Nikdy bych si toho neodpustila a ani šťastna bych pak nemohla býti! Věřím ti, že domůžeš se postavení, jež nám zajistí společný život – o šaty víc nebo míň, Stáňo, která žena má však ve svém muži tolik, co já v tobě, má zlatá hlavičko! (*Obejme ho.*)

HOŠEK: Minko, tvá duše má úžasná křídla!

MÍNA: A ani muk více o těch všedních věcech! Ani... (*Přiloží prst na ústa, jak děti činí.*) Rozumíš? Ani... (*Týž pohyb. Zasměje se ještě, pak náhle umlká, jakoby zakřiknuta zlou výčitkou. Hlava slabě klesne. Zadíává se HOŠKOVI do očí.*) Stáňo, proč máme oba tak přepjatě citlivé svědomí?

HOŠEK: Protože jsme jemnější lidé, Minko, jen proto.

Chvíle.

MÍNA: Já vždycky tolik závidím všem, kdož skutečně mají *matku*. Jak by bylo bývalo jinak se mnou! Jako to malé zvířátko, jež

dobrý bůh vrhl do širého vzduchu, aby se jím protlouklo na své pavučině neví – kam, tak já jsem šla světem. Pomyslím-li teď – Stáňo, to není tak snadné pro děvče, jehož cti se klade všude tolik nástrah ve jménu lásky! A to je právě hnusné, že devětadevadesát ze sta mužů miluje toliko pro kořist...

HOŠEK: Ty někdy stáváš se tak opravdově pesimistní, že žasnu nad tím zjevem.

MÍNA (*z počátku mluví váhavě, pak po prvním vyznání upadá do horkého tónu zpovědi*): Mne maminka nemá ráda – snad proto, že prý jsem ve všem podobna otci. A jako bych vlastně ani jejím dítětem nebyla... nic pro mne necítí, zholá nic. Nevyčítám jí, protože je nešťastna, ale zodpovědnost za hříchy mého mládí padá přece na ni! A řeknu jí to, já jí to řeknu, až budu od ní odcházet! – Bez dohledu, bez lásky, bez matky... jaká jsem mohla být při své šumivé povaze, při své lehkověrnosti a povrchním myšlení! Ach, já jsem vůbec ani nic nemyslila, nic... ani necítila... ani lásku... nic... vždyť já jsem vůbec nic nechápala! Jen jsem žila... a ani životem to nelze nazvat... jen jsem přijímala, co se nabízelo mé ješitnosti. Bože – (*Pomlčka.*) Ale jednu dobrou stránku přece měl ten frivolní život. Ukázal se mi brzy ve své špatnosti a vrátil mne sobě. Nejdříve přišla lítost, pak výčitky, potom sebeopovržení a to tísnivé vědomí prohry, jež jen tak zvolna vyvětrává. Znenáhla jen zvedaly se síly ve mně a nejasně zahlédla jsem cíl. Až tam musíš – k poctivosti, ku přímosti, ku vzdělání, zkrátka sebezapíráním a hloubením až k plné povaze, bez níž jsi nectná a v níž jedině můžeš nalézt odpuštění a zapomnění viny! – Jaká ta cesta byla – ach, stokrát prchala jsem již od své práce, život mne lákal, život, jež žil celý svět kolem mne, kdežto já jsem se jen zapírala a mučila – ale vždy zase včas přišlo vzpomínání se a pak... já jsem vždy

měla jakési určité tušení, že jednou se sejdu s někým, jemuž budu dlužna toto pokání. (*Vzrušeně.*) Stáňo, ty jsi přinesl tolik blaženství do mého života, tolik světla, tolik štěstí, že do smrti nezapomenu toho, že ti budu vděčna, věrna, bezmezně věrna, protože teprv tebou žiji, tvou láskou, tvou důvěrou, protože mám jen tebe na světě – neopouštěj mne, nikdy mne neopust', neboť podruhé už bych se nevzpamatovala! (*Sepíná rozpjaté ruce na HOŠKOVĚ šiji. Tento couvne.*)

HOŠEK (*ostře*): Ty toho vždy tolik napovíš a nic nedořekneš!

MÍNA pohlédne pronikavě na něho, pak trhne sebou a jde vzdorně k pianu. Usedne, levým loktem podepře se o jeho víko a hlavu složí do dlaně. Dívá se do hloubi pokoje.

HOŠEK: Tak upřímná přece nejsi, jak si myslíš!

Chvíle ticha.

HOŠEK: Vnucuješ mi tak zlé podezření, že se mu jen stěží bráním!

MÍNA nadzvedne prudce hlavu, pak podepře i pravý loket o víko pianina a složí ji do obou dlaní.

HOŠEK (*přistoupí blíže k ní*): Proč neodpovídáš? (*Chvíle ticha.*) Minko! (*Opět chvíle.*) Jsi vzdorovitá a to není právě rys nejlepší povahy. Podkládáš mé trpělivosti větší sílu, než jakou má. Buď upřímná. Chápej můj stav! Nedovedu se zbavit jistých myšlenek... ne, nevěřím jim, nechci jim věřit, a konečně ani na tom nesejde... ale, Minko, proč nevyvedeš mne přímým vyznáním ze zmatku! Možná, že tvá vina, o níž tak vážně mluvíš, ani žádnou vinou není! Že to je... toť se ví... nějaká hloupost je to! – Do šestnáctého

roku se nepáší zločiny... Ty přepínáš, vid', Minko, my oba přepínáme, protože jsme zkrátka zbytečně přepjatí lidé! Zbytečně! To je jisto. – A konečně by na celé věci ani nesešlo – v tom případě padá... a kdo je bez viny, nechť první hodí kamenem! – *(Přistoupí k ní a položí ruce na její ramena.)* Minko, buď přec upřímna! Už předem ti všechno odpouštím, jen pokrytectví ne!

MÍNA *(se nervózně rozesměje)*: Čtyřicet vrabců se rozzpívalo...

HOŠEK: Co?!

MÍNA: Už jich zpívá sto... *(Týž smích.)* A ty s nimi!

HOŠEK *(vyrazí nad ní)*: To byl falešný tón!

MÍNA *(vyskočí)*: Bud' opatrný! *(Hrozí.)* Bud' opatrný, Stáňo! Ty víš, že tě miluji, že bych život za tebe dala, ale bud' opatrný! Nepřijímám výčitek – ale nepřijímám také blahosklonného odpuštění, jež bys mně snad chtěl podati jako almužnu! Jsem hrda zrovna jako ty – bud' opatrný!

HOŠEK *(uchopí ji za ruku)*: Míno, řekni nyní pravdu!

MÍNA se mu zlostně vytrhne, přiloží uzel šátku k ústům, zuby ho uvolní, pak prudce rozevře a mávne kapesníkem do vzduchu, jako by z něho něco vyhazovala. Odchází vpravo ke dveřím.

HOŠEK *(obrací se za ní)*: Minko! *(Dveře dopadly. HOŠEK postoupí až k nim, chce je otevřít, pak se obrátí a jde ku dveřím v hloubi pokoje.)*

PANÍ MAŘÁKOVÁ *(v tom jimi vstoupí)*: Míno! – Vy jste tu sám?

HOŠEK: Sotva okamžik, milostivá paní. Minka je ve vedleším pokoji.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Prosím vás, řekněte jí, aby nezapomněla na to, co jsem jí řekla.

HOŠEK: Ano, milostivá paní.

JIRÍ (*vstoupí taktéž středem*): Ten protiva dosud nepřišel. (*K HOŠKOVĚ.*) Nějaký cukrmistr z venkova si chce koupit „Hoře“ a psal mi, že mne v té příčině dnes navštíví. Nevím, jakých výhod vidí v osobní koupi. Pod dvě stě neprodám – může být jist. Mám už jen dva odlitky.

HOŠEK: Na té věci jsi přece něco vydělal.

JIRÍ: Na naše poměry vlastně dosti.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: To dělá cena.

MÍNA: Bohužel, mami.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Kdybys té nebyl dostal... A dlouho jsi se rozmýšlel, máš-li obeslat vídeňskou výstavu nebo ne.

JIRÍ: A neměl jsem se vůbec rozmyslit. Od té doby cítím se nějak sevřen... pohledy sta očí mne šimrají na šíji, jak začnu pracovat. Člověk ještě neumí chodit v uznání. Ale – vzal je čert! – Hošku, slyšel jsi o té mele Koutecký–Lošan?

HOŠEK: Ti naši lidé jako by neměli nic jiného na práci, než vzájemně se potlouci.

JIŘÍ: Kdyby to jen chtěli učinit, ale bez reklamy!

V předsíni zazní zvonek.

JIŘÍ: To bude ten cukrmistr.

PANÍ MAŘÁKOVÁ odchází.

JIŘÍ: Počkej, mami, já mu otevru sám.

Oba vyjdou. Dveře do tmavé předsíně zůstanou otevřeny. Odtud hlas:

UHLÍŘ: Má úcta. Cukrmistr Uhlíř.

JIŘÍ: Jsem Mařák. Račte dál. *(Oba vstoupí.)*

UHLÍŘ je třicetiletý. Běžná, mužská tvář, postava veliká a trochu hřmotná. V držení a v pohybech jeví se zápas tradic dobrého vkusu s vlivem delšího pobytu na venkově. V hlase dobrota a sympatická měkkost.

JIŘÍ: Můj přítel pan Stanislav Hošek. Pan cukrmistr Uhlíř.

HOŠEK a UHLÍŘ: Mne těší. *(Podají si ruce.)*

JIŘÍ: Posad'te se, pane cukrmistře.

UHLÍŘ: Děkuji. Nebudu zdržovat. Má záležitost je zcela krátká a mohl jsem ji vlastně odbýti písemně. Ale používám návštěvy Prahy k tomu, abych se přece s vámi smluvil... My otroci cukrovaru nemáme mnoho prázdná, nejvýš neděle teď v osmóze –

HOŠEK: Promiňte, pane cukrmištre. – *(Chce odejít.)*

UHLÍŘ: Vyrušil jsem vás snad, pánové?

JIRÍ: Naprosto ne. – Zůstaň jen, Stáňo. Pane cukrmištre, půjdeme vedle, je-li vám libo.

UHLÍŘ: Prosím. *(Ukloní se HOŠKOVI.)* Lituji... *(Oba jdou ku dveřím vlevo. Zajdou.)*

HOŠEK obrátí se k pokoji, v němž je MÍNA. Stojí uprostřed scény, když otevřou se dvěře a MÍNA vstoupí zprava. Krátká pauza. MÍNA rozběhne se k němu a schoulí se mu na prsa, s hlavou v dlaních. Slabě zavzlyká.

HOŠEK: Minko, ty jsi plakala... Ty pláčeš? – Ustaň přec! – Odpusť mně, Minko!

MÍNA *(tichým hlasem):* Já ti nemám co odpouštět – ale... prosím tě... ještě trochu ticha, Stáňo!

Chvíle.

MÍNA *(smutně):* Jako by mě byl někdo uhodil do hlavy... jako v těžké nemoci mi bylo tam. – *(Chvíle ticha. Náhle, bez vzlykotu již a vzdorně.)* Nejsem přece zvíře, abych vše trpěla a nebránila se! Tolik si nezasloužím, aby každý směl mně ublížit! *(Trhá se od něho.)* Tak mne utlucte! Všichni! Jsem bídná – máte právo mne tlouci, vy lidé bez viny! Jaké smilování! Každý mně smí ublížit, každý! Tak ať už je konec!

HOŠEK *(bolestně):* Minko, odpusť mi, prosím tě, odpusť! Víš, že tě miluji –

MÍNA (*přeruší ho*): Ach, Stáňo!

Chvíle.

HOŠEK (*přistoupí k ní*): Minko, cítíš jen hněv proti mně?

MÍNA: Hněv vůbec ne – vždyť tě mám tak ráda. – Jen smutek cítím.

HOŠEK: A odpouštíš již?

MÍNA: Vždyť ti nemám co odpouštět... ani nevím... ještě chvíli, Stáňo – než se vzpamatuji. (*Chvíle.*) Ty jsi se vždy divil, proč tolik miluji zvířata. Protože mně nikdy neublížila. (*Smutně a trhaně.*) Vidíš, měla jsem psa – Ilgo se jmenoval – a toho mně vzali, protože věděli, že mně rozuměl – Byl tak hodný! Když mně někdo ublížil, objala jsem vždy to zvíře, sklonila jsem hlavu na jeho měkkou hlavičku a jemu jsem si postěžovala. – Rozuměl mně, protože nebyl člověk.

HOŠEK: Míno! – Míno, když vždycky v člověku vyrazí nejdříve to, co je v něm nejsurovějšího... ubohý, zlekaný lidský cit krčí se v koutku! – A člověk za sebe nemůže! Nemám ani zodpovědnosti za svůj čin, jen ona bezcitná brutálnost mužů vůči ženám je vinna, pradávná, zděděná, kterou nezmůžeme v sobě nikdy a ničím!, A nezbavíme se jí nikdy zcela! Propukne vždy zase, kdy nejméně ji očekáváme! Chápeš? Odpouštíš? Nehněváš se, Minko? Víš přec, že tě miluji, že ti věřím – odpusť mi už! – Hnus cítím nad sebou a hanbu, že jsem já –! Odpusť mi, nehněvej se!

MÍNA shýbne se náhle a políbí mu ruku.

HOŠEK (*trhne rukou a zvedá MINKU*): Neponižuj mne tolik!

MÍNA (*nechápaně*): Já...? Já...? (*Vroucně.*) Stáňo, ty mi odpusť! (*Obejme ho.*) Stáňo!

HOŠEK: Má čistá duše!

Setrvají chvíli v objetí. V tom otevrou se vlevo dvěře. Pustí se. Vstoupí JIŘÍ a UHLÍŘ.

JIŘÍ (*k sousoší*): As takhle, pane Uhlíři, jako je tato socha. Tak žlutě. (*Spatří MÍNU.*) Dovolte ještě. Má sestra – pan cukrmistr Uhlíř.

UHLÍŘ (*rozčileně*): Rukulíbám, slečno.

MÍNA (*při jeho zjevení se smrtelně lekla, nyní se již přemohla*): Mne těší.

UHLÍŘ: Jsem venkovan, slečno, který má jen neděle volny ku svým pochůzkám. Teď v osmóze arci je více času, ale i tu... Prosím za prominutí, vyrušuji-li.

MÍNA: Nejméně. U nás je neděle všedním dnem.

UHLÍŘ: Ba asi v domě, kde vy obýváte, slečno, bude celý týden nedělí.

MÍNA: Ach, já to nevytrhnu.

JIŘÍ (*u sochy*): Pane cukrmistře, podívejte se. Takto žlutý vypadají nejlépe. Odlitek se potře žlutí a tu a tam setře pak. Věc nabude příjemné barvy a ta studená, ohyzdná běl se ztratí.

UHLÍŘ: Prostý šelak?

JIRÍ: Mám právě jeden takový odlitek a jeden bílý. Vyberete si v ateliéru. Chcete-li, zaskočíme tam ještě.

UHLÍŘ (*dívá se na hodinky*): Je již dvanáct hodin. Nechci vás déle zdržovat. Snad oběd již... Přijdu odpoledne, dovolíte-li.

MÍNA (*stála u HOŠKA a držela ho za ruku. Nyní vpadne*): Jíme vždy až o půl jedné.

UHLÍŘ (*obrátil se k ní*): Nicméně, slečno... (*Setkají se pohledem.*) Prosím.

JIRÍ: Jsem zde hned, jen se obléknu. Dílna je sotva několik kroků odtud – vždyť víte. (*Ve dveřích vlevo zpět.*) Stáňo, buď tak hodný – (*Čeká na HOŠKA, oba zajdou.*)

MÍNA (*pokročí k UHLÍŘOVI. Vyrazí*): Co zde chceš?!

UHLÍŘ: Přišel jsem za tebou... Vilmo, musel jsem tě vidět!

MÍNA (*poručivě*): A odejdeš hned! Rozumíte! Hned odejdete!

UHLÍŘ: Vilmo, vyslechni mne, prosím tě.

MÍNA: Netykejte mi – a pryč odtud!

UHLÍŘ: Ztište se, Vilmo... jsou vedle –

MÍNA (*povržlivě*): Pořád ještě ten starý zbabělec. Všecko jen pokrytecky, aby nikdo – (*Zlostně.*) Nemáte práva zde ani okamžik déle prodlévati, nedovolují vám to a poručím vám, abyste se více neobjevoval v tomto domě!

UHLÍŘ: Přišel jsem s poctivými úmysly.

MÍNA: Vracím ti je! – Odejdi! – Nepřijímám je od tebe!

UHLÍŘ: Vilmo...

JIRÍ (*otevřel jen dveře*): Pane cukrmištre, ještě na okamžik.

UHLÍŘ: Prosím. (*Vstoupí k němu do pokoje vlevo.*)

V MÍNĚ jako by nyní se všecka síla zhroutila. Podepře se o stůl v hlubi. Dívá se do prázdna před sebe. Pak přetře si dvakrátě oběma rukama čelo, a opět zhroucení.

Vstoupí HOŠEK zleva. MÍNA přemůže slabost.

HOŠEK: Ten člověk se Jirky natahá. A Jirka překonává sama sebe v úslužnosti! Teď mu zase ukazuje v deseti knihách různé sokly, jež by se hodily pod sochu.

MÍNA: Vy jste se prve sami sešli?

HOŠEK: Sotva několik slov jsme vyměnili. Proč sami?

MÍNA: Ach, pro nic... jen tak jsem myslila, jak se ti – zdá se to být jen tuctový člověk. Jirka zbytečně přepíná zdvořilost.

HOŠEK (*s lehkým smíchem*): Jirka je vůbec úplatkář. Ukazoval mi dvě stě zlatých, které mu Uhlíř za Hoře vyplatil, s takou kramářskou radostí, že jsem se nezdržel a bouchl ho do zad.

MÍNA (*vybuchne do krátkého smíchu. Pak okamžik ticha. Váhavě*): Stáňo, je člověk povinován – počkej tohle. – Jak se ti líbí pohřební průvody? – Podívej se: někdo zemře. Ti, kdož zbyli z kruhu, tři dny pláčou – tři dny, to se zdá býti nic, ale to již zmoří a vysílí. Konečně se trochu utiší a smíří s osudem, ale nyní nastává jim veřejné vyznání žalu. Před zvědavci v ulicích mají znovu plakati, kdy už nemohou! Těžká hudba jim mačká hrud' a buben tluče do srdce! – Ukažte svůj žal, ukažte ho světu! – Stáňo, to je hnusné.

HOŠEK: Ovšem. Cítíš jemně. – Proč sis na to vzpomněla?

MÍNA (*vyhrkne*): Protože je to podobno... (*Zarazí se.*) Myslíš, když někdo odbyl si vnitřní pokání za svou vinu, že je ještě někomu povinován zpovědí?

HOŠEK: Ne; rozhodně ne. – To jest. – Někdy snad –

MÍNA (*visí na jeho rtech*): A kdy?

HOŠEK: Proč se tážeš? – Tvé přirovnání trochu kulhá...

MÍNA: Snad méně, než myslíš. Co ale na tom. Chci slyšet tvůj soud – neodpovíš mi přímě?

HOŠEK: Jsou případy, kdy k odpuštění je zapotřebí vyznání viny.

MÍNA: A které?

HOŠEK: To rozhodnout je věcí viníka.

MÍNA (*se smutným klidem*): Stáňo, ty se dnes mnoho dovíš.

HOŠEK (*jako uštknut*): Čeho se dovím, Míno!

MÍNA: Až později – prosím tebe...

HOŠEK (*chvatně*): Co?! Jen oč jde, řekni!

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*v tom vejde*): Míno, prostři už na stůl.

MÍNA (*rozčilená*): Ano, mami. – Ne – totiž – je tu dosud ten pán.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Kdo –

MÍNA: Uhlíř. (*Opravuje se.*) Ten cukrmistr.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*živě*): Uhlíř? Jmenuje se Uhlíř? Odkud je?

MÍNA: Odkud? Já nevím odkud... Z nějakého cukrovaru.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Tolik vím také.

MÍNA: No ano. – (*Krátký smích.*) Přeřekla jsem se –

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Půjde již?

MÍNA: Myslím, že ano, protože ještě před obědem chce navštívit Jirkovu dílnu.

UHLÍŘ (*vstoupí, dveře nechá otevřeny. Uklání se MÍNĚ*): Mne těšilo, slečno, že jsem měl čest...

MÍNA (*krátce*): Má úcta.

UHLÍŘ (*ukloní se PANÍ MAŘÁKOVÉ, tato jemu. Nato teprve*): Karel Uhlíř, cukrmistr z Peruce.

JIŘÍ vstoupí zleva, v ruce klobouk.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Mne těší. – Z Peruce, pane cukrmistře?

UHLÍŘ: Ráčíte tam míti někoho známého, milostivá paní?

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Naprosto nikoho. – Ale odpustíte, narozen tam nejste?

UHLÍŘ: Jsem z Prahy, milostivá paní.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*živě*): To mne zajímá! – Zнала jsem kdysi dobře to jméno.

UHLÍŘ: Můj otec byl v Praze znám všeobecně, když byl ještě u divadla.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*vzrušeně*): Tedy vy jste syn tenoristy Uhlíře?

UHLÍŘ: Ráčila jste ho znáti?

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Ovšem! Byli jsme dobrými známými v mládí. – Mne srdečně těší, že jsem vás poznala.

UHLÍŘ: Milostivá paní, smím-li se i já přihlásiti... Lituji nyní... Slýchal jsem od otce častěji vaše jméno, ale nikdy jsem neměl příležitost... a pak, bylo mně patnáct let, když otec zemřel.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: V Pešti –

UHLÍŘ: Ano, v Pešti u opery. Po jeho smrti jsem se dostal odtamtud do Prahy k tetě, kde rozhodly se mé studie.

Chvíle.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Prokážete mi zajisté nyní častěji potěšení a přijdete k nám. – Ovšem, vy nejste v Praze. – Prosím, zůstaňte dnes u nás na oběd.

UHLÍŘ: Milostivá paní, nebudu-li překážet – –

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Oh!... Prostý oběd jen. –

UHLÍŘ: Když jste tak laskava – (*Ukloní se.*)

PANÍ MAŘÁKOVÁ: A odložte nyní, pane Uhlíři. Povíte mi pak něco – Odložte, prosím. Třeba semhle.

Vede ho do předsíně. Dvéře zůstanou otevřeny.

JIRÍ (*mrzutě k MÍNĚ*): Pochopuješ? – Maminka se exponuje.

MÍNA odpoví posunkem.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*vstoupí za ní UHLÍŘ*): Ukážu vám hned několik památek na pana otce. Vás budou zajímat fotografie jeho prvních rolí.

Vede ho do pokoje vpravo.

UHLÍŘ: Ach velmi, milostivá paní.

Oba zajdou. Dveře zůstaly otevřeny. MÍNA rozčileně přistoupí k nim a dívá se dovnitř z prahu. HOŠEK stojí v pozadí. JIŘÍ přistoupí k němu.

JIŘÍ: Kus matčiny minulosti. Je to trapné. Vysvětlím ti to později.
(Zajde do svého pokoje vlevo.)

PANÍ MAŘÁKOVÁ *(z pokoje):* Míno, prostři a podívej se do kuchyně!

MÍNA zavře dveře, ale zůstane u nich stát, obrácena k HOŠKOVI.

HOŠEK: Míno, ty jsi mně chtěla něco říci.

MÍNA *(rozčilena):* Já? – Už ani nevím... Opravdu jsem... *(Přetře si nervózně vlasy: něco na nich nalézá, snímá opatrně a dívá se do dlaně.)* Sluníčko...! Malinké sluníčko! *(Krátký záchranný smích. Obrátí se k soše a klade broučka na list palmy.)* Tak, tady se posad'! Chtělo přinést štěstí na mou hlavu... Chudinka! *(Nový krátký smích mezitím, co dívá se upřeně HOŠKOVI do očí. Náhle s radostným odhodláním.)* Ne, nikoho jiného... *(Rozběhne se k němu a lehce ho obejme po dopadu...)* Tvá jsem, Stáňo! *(Brzy trhá se od něho a jde ke dveřím v čele; odtud:)* To jsem ti chtěla říci! – A počkej tady chvíličku – rozumíš? Hned jsem tu! *(Odejde.)*

Opona dolů.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Je po obědě. Vzadu u stolu sedí PANÍ MAŘÁKOVÁ, UHLÍŘ, HOŠEK, JIŘÍ. Míno místo vedle HOŠKA je prázdkno. Ze stolu je již nádobí odklize-no, jen ubrus zbyl. Celková nálada: tíže a nuda. V PANÍ MAŘÁKOVÉ jako by již byl zase život vyhasl, je netečna a umdlena. UHLÍŘ mluví vytrvale.

UHLÍŘ: Život celkem velmi zlý. Jsme věčnými otroky továrny. V podzimí, kdy kampaň začíná, od konce září – dle toho, jak řípa je zralá – do Vánoc a někdy i přes ně nevíme ani, co je život bez práce. Od šesti do šesti, dvanáct hodin denně běhání, zlosti a křiku a ze soboty na neděli osmnáctka. Osmnáct hodin bez přerušlení! Člověk večer padne zemden, nahází jídlo do sebe a spát... jen spát se mu chce. Ráno vstává do tmy.

MÍNA vstoupila středem. Na tácu nese kalíšky s kávou a cukránku. Počnuvši matkou, rozdává je po řadě.

JIŘÍ: Ale jaro a léto vám zbývají k zotavení?

MÍNA (k UHLÍŘOVI): Cukr je zde.

UHLÍŘ: Děkuji, slečno, piji černou kávu bez cukru. To u nás cukrovarníků už tak je, že cukru nemilujeme, jako prý kuchařky nerady jedí svá jídla. – (Smích bez ohlasu druhých.) Jaro a léto, kdyby zbyly! Na jaře se osmózuje, jako právě my nyní. Je to vrtoch našeho starého, jen vrtoch, protože tím více nevydělá, než kdyby syroby prodal, jak to činí polovina jiných závodů. Ale to je právě jeho koníček! Pak se zase někde rekonstruuje,

každý rok něco, každý rok nové starosti. Továrna se rozhází a člověk aby dohlížel na dělníky.

MÍNA: Stáňo, zakuř si přec.

HOŠEK: Nemohu kouřit, Minko – Bolí mne hlava. Až snad později.

UHLÍŘ: Mohu vám dáti prášek, pane Hošku. Mám ho vždy s sebou, půl lékárny nosím při sobě. (*Vyňal z kapsy prášek.*)

MÍNA (*vstala*): A vodu, počkej. Na vodu jsem beztoho zapoměla. (*Odejde.*)

HOŠEK (*přijmul lék*): Děkuji vám. Na mne tyto prostředky rychle účinkují.

UHLÍŘ: Na mne taky. (*Chvíle.*) Ale, milostivá paní, v létě byste měla vidět náš kraj! Kolkolem samé lesy! Pořádáme výlety do nich a bavíme se znamenitě. – Měla byste ho jednou volit za letní byt.

MÍNA (*přináší vodu. První sklenici podá HOŠKOVI*): Tak, zde máš vodu, Stáňo.

UHLÍŘ: Je to hořké.

HOŠEK: Zním to. (*Pojí a zapije.*)

MÍNA (*stojí nad ním, ruku mu lehce položila na hlavu*): Už je ti lépe?

HOŠEK (*se smíchem*): Už docela dobře, Minko!

UHLÍŘ: Letos musíte nás, milostivá paní, navštívit. Obstarám vám pěkný byt.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Je to velmi možné, že letos si tam vyjedeme.

JIŘÍ: Ba, mami, potřebuješ toho.

UHLÍŘ: Ó, pak k nám, milostivá paní!

MÍNA usedla již vedle HOŠKA, obrácena zády do hlediště. Vyhledala jeho ruku a drží ji pod stolní deskou ve své.

UHLÍŘ: Naleznete tam dobrou společnost. Dámy z cukrovaru, ze zámku a z města – my říkáme hrdě město – a z dráhy dámy. Také mnoho Pražanů přijíždívá k nám, musíte letos i vy přijet, milostivá paní.

HOŠEK (*mluvil s MÍNOU; nyní vstal*): Vy dovolíte, milostivá paní, půjdu se trochu projít. (*Přistupuje k PANÍ MAŘÁKOVÉ a líbá jí ruku.*)

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Není vám dosud dobře?

HOŠEK: Jen trochu čerstvého vzduchu potřebuji.

JIŘÍ: Počkej, Hošku, půjdu s tebou. Nemám žádných cigar a chce se mi zuřivě kouřit –

UHLÍŘ: Lituji, že nemohu nabídnout – nejsem kuřák.

JIŘÍ: To je dobrá ctnost.

Muži se poroučejí.

UHLÍŘ: Má úcta.

JIRÍ: Prosím, počkáte zde na mne ještě, pane cukrmistře.

MÍNA (*doprovází je do předsíně*): A vrať se ještě odpoledne, Stáňo.

HOŠEK: Přijdu brzy.

JIRÍ, HOŠEK a MÍNA zašli.

UHLÍŘ: Slečna je zasnoubena s panem Hoškem?

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Zasnoubena ne – mají jen známost spolu. Znají se asi rok.

MÍNA vstoupí. Sebere nádobí ze stolu a odnáší je.

UHLÍŘ se zvedl a otevírá dveře.

MÍNA: Děkuji. (*Zajde středem.*)

UHLÍŘ: Milostivá paní, čím je pan Hošek mimo své spisovatelství?

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Dosud ničím.

UHLÍŘ: To je trochu – ostatně mně nepřísluší soud. Je-li slečna spokojena?

PANÍ MAŘÁKOVÁ: – Mína... spokojena? Je lehkomyšlna v těch věcech a na její věk až výstřední.

UHLÍŘ: To je zajímavé, co se slečny týče, ale pan Hošek by měl mít více svědomí.

Chvilé ticha.

UHLÍŘ (*pobouřeně*): A nejhorsí je, že našinec vypadá v očích takových dam jako hotový hlupák, jako všední člověk! Na to ony zapominají, že se poctivě dřel, aby zaopatřil si postavení, jímž by mohl jednou řádně živit ženu a rodinu. Že nedbal slávy a hluku a jen pracoval někde v cukrovaru na venkově – je jim všedním člověkem, jímž pohrdají. Je-li však člověk svým původem a svou touhou – chci říci, kloní-li se... žádá-li si duševnější ženy – ne, tu nedostane tam na venkov, kde by žila bez hluku a jen jemu – (*MÍNA vstoupí, UHLÍŘ je v rozpacích*) – chtěl jsem říci.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*vstala, k UHLÍŘOVI*): Na chvíli, pane cukrmistře.

UHLÍŘ: Je čas, abych já se již poroučel, milostivá paní. (*Vstal taktéž.*)

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Jiří přece přijde pro vás. (*Odejde.*)

MÍNA (*pevně s nádechem opovržení*): Počkej ještě chvíličku, když jsi vydržel tak dlouho na čekání. A sedni si. Chceš mi beztoho něco dlouhého říci. Sedni si jen, kde jsi byl. Ostatně s rozloučením jsi to nemyslel tak vážně, vím dobře, že bys neodešel bez rozmluvy se mnou. A abys mohl již jít, chci ti dopřát sluchu. (*Usedá u psacího stolu.*)

UHLÍŘ (*stojí v pozadí*): Předem tě prosím, Vilmo, skutečně prosím, abys zanechala toho posměšného tónu, který... se nehodí k vážnosti této chvíle a k mým záměrům.

MÍNA: Ale jdi. Snad skutečně nevěříš, že chvíle je vážná? Mně se nezdá býti vážnou – a nediv se. Poznala jsem, že jsi zcela krotký člověk, který dobývá jen houževnatostí – rek nejsi, před nímž bych se musela báti – Tak, jaké jsou tvé vážné záměry?

UHLÍŘ: Vidím, že jsem přišel marně.

MÍNA: Ano, zcela marně.

Chvíle ticha.

UHLÍŘ: Vilmo, ty jsi zasnoubena s panem Hoškem –

MÍNA: Těší mne, že jste na to přišel. Jsem zasnoubena a prosím tudíž, abyste mi netykal. (*Chvíle ticha.*) Čekám blahopřání. – (*Chvíle.*) Ne tedy? – Budeme se Stáňou i bez něho šťastni!

UHLÍŘ: Pochybuji se Stáňou...

MÍNA (*vyskočí se židle, vášnivě*): Oho! – Nemysli si, že máš právo k mému životu! Proto snad, že jsi svedl šestnáctileté dítě, že jsi mne zneuctil, využítkoval – proto snad myslíš, že ti patřím, nyní po sedmi letech, kdy se ti zráčilo přijít!? (*Hlas padá.*) To je trochu staromódní řešení věcí, já hledím na věc jinak. Ale nechce se mi ti to vykládat. – Nuže, co ještě si přeješ. (*Usedne.*)

UHLÍŘ: Nepřišel jsem ti vyhrožovat. Nevěděl jsem o tvém poměru s Hoškem, neslídil jsem, nestaral jsem se vůbec o tvé záměry –

MÍNA: To ti ráda věřím, že jsi se o mne nestaral.

UHLÍŘ: Ne, tak nesmíš má slova vykládati! Můj bože! – Tam na venkově v boji o existenci člověk ztrácí léta, nežije a ani se neptá, kdo ještě mimo něho žije či živoří. Nestará se pouze, ale nezapomíná, rozuměj mi, Vilmo. Co jsem vyvedl jako třiadvacetiletý hoch, toho dnes nezodpovídám, byť vinu dále nesu! Byl to špatný čin, ale jsou omluvy tu: mládí, nemravné vychování, láska. Ty víš, že příčina našeho rozchodu byl můj odjezd na venkov za povoláním. Dělal jsem, co se dělá, když jsme se studii hotovi, a šel jsem tam, kam mne určovaly svým směrem. Víš, že jsem byl chud: co mi zbývalo, než si vydělávati chleba? Budoval jsem existenci těžce a horlivě – a nemyslil jsem vždy jen na sebe, Vilmo!

MÍNA: Ó, té noblesy svědomí! – Prosím tebe, zanech aspoň lhaní! Nemysli si, že mne dojmeš nějakým sentimentálním vzdechem.

UHLÍŘ: Nevěř tedy. Ostatně cíl nebyl skutečně tak zcela zřetelný – Jen něco se ve mně ozývalo, jen něco se mísilo do pohnutek mého snažení jako nesobecký zájem. Byly to snad jen výčitky svědomí, ale byly a nutily mne do práce. Později – věř mi, nebo ne – později stávaly se stále zřetelnějšími, vzbudily vzpomínky a tyto touhu po tobě... rostoucí stále, stále větší a žhavější s lety, až jsem neodolal –

MÍNA (*posměšně*): Neklekej! Nestojí to za to.

UHLÍŘ: Ach, Vilmo!

MÍNA (*vstala*): A vysvětlím ti proč. – Tvá touha nebyla zrovna nejčistšího původu. Přišla z nudy – a z nouze částečně. Dovedu si představití tvůj život na venkově. Vážen jsi, peníze snad také

máš, ale nudíš se tam. Svým původem máš jakési světácké touhy v sobě, které venkov svými primitivními dary neuspokojí. – Aspoň tedy ženu mít, vzdychl sis jednou. Nejdříve prohlížel jsi všechny krajské slečinky. Některé měly peníze, druhé ne, jedny byly hezky, ale hloupy, ty druhé, chytřejší, byly zase bez krásy... ale všechny čpěly tím venkovem, který tebe dusí. Ty tam nejsi spokojen – ó to já vím dobře! A leta ubíhala... hrozila – a ty sis vzpomněl na mne. Děkuji ti za důvěru, ale nemám chuti býti tobě těšitelkou.

UHLÍŘ: Vilmo, přiznávám se ti, trochu pravdy máš – ale má touha po tobě táhla se všemi sedmi lety.

MÍNA: A nepsal jsi. Neřekl jsi mně o ní. Ani slova jsem se nedověděla, mnohomluvný! – I to chápu. Nevěděl jsi přece, nenajdeš-li lepší ženy, a nechával sis mne tudíž v záloze. Myslel jsi, že ti neunikne chudá, zneuctěná holka. – Proč se předčasně prozrazovat? Jednou, když nenajdu jinou, učiním ještě této nesmírný dar sebou. – Ach, ne I Nejsi tak cenný, abych se z tebe radovala.

UHLÍŘ: Jsi krutá.

MÍNA: Pro tebe nerostu, a může ti to býti tedy lhostejno.

Chvilé ticha.

UHLÍŘ (*přistoupí až k ní*): Nepodceňuj tak naprosto vliv minulosti a pamatuj si, že nezmizí nikdy zcela!

MÍNA (*vybuchne*): Aha! Prozrazuješ se! Věděla jsem, kam biješ! Myslíš, že mne máš spoutánu – ach ne! Ne! Opakuji ti, že ne!

UHLÍŘ: Vilmo, ztiš se!

MÍNA: Vyhržovat jsi přišel?!

UHLÍŘ: Nevyhržuji, jen tě upozorňuji.

Chvíle ticha.

MÍNA (*přejde přes pokoj vlevo. Opanovala se již*): Tak ty si myslíš, že minulost nás poutá a že máš nyní právo ve jménu jejím se mne domáhat. To je veselé! Minulost! Já jsem neklesla, ale ty jsi mne svedl, a jen na tebe padá vina! Vždyť já jsem tehda ani nechápala, co se se mnou děje... vzpomeň si, že jsem se ti ani nebránila. To nebyl nedostatek studu... bože... třeba jsem již tušila, že pášu něco hrozného... Ty jsi dovedl tak vytrvale mluvit! – (*UHLÍŘ usedl u psacího stolu a spustil hlavu do dlaní.*) Máš ještě onu fotografii, kterou jsem ti tehda dala? Podívej se nyní na ni, podívej se, jaké jsem byla malé děvčátko, a potkáš-li podobné na ulici, vzpomeň si na svůj čin. – Mně, když pohlédnu na některé z nich, mně ještě dnes... eh! Nevyčítám ti. Nejsi sám vinen, hřích padá i na mou rodinu, na matku především. Nestarala se o mne. – Nejlépe charakterizuje mou dřívější opuštěnost to, že tě nikdo z našich ani nezná. Ovšem, ty jsi se dovedl skrývat, ty jsi vždy byl jen za rohem... budiž, je to rys tvé povahy. – A už ani matce nevyčítám, ani tobě. Ba tobě jsem skoro vděčna. (*Chvíle ticha.*) Čím jsem dnes, děkuji právě tomu poklesnutí. Bez něho bych se snad vůbec nebyla stala povahou a byla bych zůstala jen na povrchu života. A třeba cesta byla má, ty jsi byl nepřímým jejím původcem, a proto ti děkuji. – Ale něčeho ti přece neodpustím. (*Bolestně.*) Toho pokrytectví, k němuž jsem dohnána, těch věčných lží a strastí z nich – ó muka, muka svědomí, hanba pro neupřímnost

a sebeopovržení – ty padají na tvou hlavu a těch tobě nikdy neprominu!

UHLÍŘ (*živě vstane*): Hošek tedy dosud ani netuší?

MÍNA (*chvatně*): Proč se tážeš?!

UHLÍŘ: Ach, jen tak –

MÍNA: Ty myslíš, že mu to neřeknu? (*Čeká.*)

UHLÍŘ neodpovídá.

MÍNA: Ó řeknu! Dnes nalezla jsem doplněk, který dosud scházel mé povaze: upřímnost, naprostou, odvážnou upřímnost. A kdyby mne měla štěstí stát...! Nebojím se o ně. Stáňa mne miluje tak hluboce, jako já jeho – on mi odpustí, protože pochopí, že nejsem vinna.

UHLÍŘ: Pochybují...

MÍNA (*rozkřikne se hrozivě*): Neodvažuj se... neodvažuj se mne děsit! (*Hlasem padlým.*) – Proč pochybuješ?

UHLÍŘ mlčí.

MÍNA: Proč pochybuješ, řekni!

UHLÍŘ: Protože znám muže.

MÍNA: Stáňa není všední muž.

UHLÍŘ: Oh... to vím já nejlépe – Jeden je jako druhý. V těch věcech nejsou žerty se žádným.

MÍNA podtata. Chvilé ticha.

UHLÍŘ: Abys nemyslela, že jediné tě děším, nabízím se ti, že mu věc sám ohlásím.

MÍNA (*nový otřes*): Zakazuji ti to! Nenávidím tě – odejdi! Nedovoluji ti, aby ses míchal do mých záležitostí – rozumíš? – Vyřídím si je sama! –

UHLÍŘ: Přeješ-li si toho. Ale myslíš-li, že se tím ochráníš mého zasáhnutí do – nejen tvé, ale naší společné – i mé věci – to se mylíš.

MÍNA: Přijdeš již pozdě. – A co chceš učiniti?

UHLÍŘ: Co uznám pro sebe za dobré.

MÍNA: A co?!

UHLÍŘ: Nejsem tak krotký člověk, kterému jsi se ve mně prve posmívala. (*U dveří.*) Přeješ si, abych odešel...?

MÍNA (*v úzkosti*): Ty chceš na něho dole čekat...? Prosím tě... zůstaň zde! Budu ti vděčna, ale netrýzni mne dnes už více! Jindy bych se byla dovedla vzepřít i tomu... ale dnes jsem již jako utlučena... (*Až u něho, prosebně a zpola v pláči.*) A sevřena jsem jako v železech... Měj slitování! (*Slzy jí vyhrknou z očí, zakryje tvář dlaněmi.*)

UHLÍŘ (*dojat, ale pevně*): Vždyť tě mám rád, Vilmo, a nejsem přec tak krutý, abych chtěl jedině rozmetat tvé štěstí. Ale hlásím se o své – totiž, dojde-li vůbec na ně.

MÍNA: Děkuji ti.

UHLÍŘ: A vyznáš se mu přede mnou.

MÍNA: Jen toho nechtěj! (*Smutně.*) Jak můžeš něco podobného žádat od někoho, kdo tolik již trpěl právě proto, že má stud.

UHLÍŘ: Ne tedy. Věřím ti zcela, že si nezadáš novou neupřímností.

Dvéře v hloubi vrznou a jsou otvírány.

UHLÍŘ (*rychle*): Rozhodnutí žádám ještě dnes!

MÍNA: Ano.

Vejdou JIŘÍ a HOŠEK

UHLÍŘ (*pozdravuje se s JIŘÍM*): Čekal jsem na vás, pane Mařáku.

JIŘÍ: A dal jsem dlouho čekat.

UHLÍŘ: Pokud mne se týče – jsem vám vděčen za to.

MÍNA (*s HOŠKEM stiskli si ruce*): Je ti už lépe, Stáňo?

HOŠEK: Přešlo to náhle, jako vždy u mne bývá. Nepůjdeme nyní ven, Minko?

MÍNA: Dnes snad již ne, Stáňo. Cítím se nějak... Vlastně nic mi není...
Zůstaneš tu, vid'?

HOŠEK: Ovšem, rád. Den se beztoho nějak kazí. Hrozí deštěm.

JIRÍ: Zajdeme snad nyní do dílny, pane cukrmištre?

UHLÍŘ: Je nejvyšší čas již, abych déle nevyužitkoval laskavost –

JIRÍ: Okamžik tedy ještě. Dovolte. *(Zajde do svého pokoje.)*

Krátké chvíle.

HOŠEK: Přeji si již dávno Peruc vidět a dosud jsem se tam nedostal.

UHLÍŘ: Zajímá-li vás ten kraj, pojed'te se mnou.

HOŠEK: Dnes?

UHLÍŘ: Ano, hned třeba. *(Dívá se na hodinky.)* První odpolední vlak odjíždí z Prahy o čtvrté hodině. Máme tedy právě čas k odjezdu, a já musím tak jak tak býti dnes již doma.

HOŠEK: Snad by jel i Jirka.

UHLÍŘ: Pan Mařák...?

MÍNA: A mne necháte doma? To je proti úmluvě. Dnes nemohu s vámi – počkej s výletem ještě – Stáňo.

HOŠEK: Ale ovšem. Bez tebe nepojedeme. Až jindy tedy.

UHLÍŘ (*postaví se tak, aby HOŠEK mu neviděl do tváře, a upřeně se dívá MÍNĚ do očí*): Prominete, slečno. Poručím se zatím milostivé paní, než přijde pan Mařák.

MÍNA (*stísněně*): Což... vy se k nám již více dnes nevrátíte...

UHLÍŘ: Využitkoval jsem již bezmezně vaši vlídnost.

JIŘÍ vejde.

MÍNA: K vůli mamince tak učiňte.

UHLÍŘ: Prosím tedy. Jen vlastní výčitky se bojím. – Těším se ale také ještě s vámi se setkat, slečno. (*Podává jí ruku a kloní se. K HOŠKOVI.*) Má úcta. (*K JIŘÍMU.*) Půjdem ale již, pane Mařáku, abych vás příliš neobtěžoval.

JIŘÍ: Nedělám dnes nic.

UHLÍŘ se nově ukloní a odchází s JIŘÍM. MÍNA šla s nimi až skoro ke dveřím, tam stojí nyní. HOŠEK v popředí.

MÍNA (*rozběhne se k němu a padne mu kol krku*): Stáňo!

HOŠEK (*ji objal*): Mazlíčku.

MÍNA (*horkým tónem*): Máš mne, Stáňo, rád – víc... rád...

HOŠEK: Minko, ještě dnes se po tom ptáš?

MÍNA (*klesá v jeho rukách. Hlavu vzhůru*): Řekni, tak rád... že mne nikdy, po ničem neopustíš? (*Klesla mu k nohám.*)

HOŠEK: Blázínku... Co to děláš? (*Zvedá ji.*) Vstaň přec, Minko!

MÍNA: Neopustíš mne nikdy?

HOŠEK (*rozmrně*): Ale mazlíčku! – K čemu tolik tragiky! Vždyť víš přec... Vstaň, Minko. (*Chvíle.*) Ne, že nevstaneš? (*Trhá se od ní a postupuje zpětně vzad. Vesele.*) Nevstaneš? – Minko? (*Usedl stranou na židli u psacího stolu a dívá se, podepřen o lenoch židle, s úsměvem na MÍNU.*) Tak, a teď si představ, jak vypadáme!

MÍNA zvedla hlavu, zadívá se na něho a zvolna propuká v smích.

HOŠEK: Vstaneš teď?

MÍNA: Pomoz mi. (*HOŠEK vstal a jde k ní, než ale dojde, MÍNA už je na nohou.*) Baže, k čemu se mučit.

HOŠEK (*vesele*): Nikdy jsem necítil důmyslnost té pravdy jasněji než dnes.

MÍNA (*s lehkou vážností*): Já taky. (*Usedá u piana obrácena do pokoje.*)

HOŠEK (*stojí u ní*): A podívej se, Minko, přece jsme si dopoledne tolik ubližovali. Jsme to ale protivní lidé! Víme přece dobře, že radost leží v našich rukách a že záleží přece jen na nás, z jakého stanoviska například. Dopoledne viděl jsem všecko, jako se chceme na věci dívat – a člověk... jako dnes pod mrakem – a najednou... ani nedovedu udati kdy... spadla ta tíže a mne schvátla veselost, jaké už dávno jsem nepoznal. – Nálady námi vládnou, Minko!

MÍNA: Stíháme je příliš.

HOŠEK: Stíhají nás. – Bohudík ještě, že míváme stejné.

MÍNA: Ne vždy, Stáňo; někdy si taky nerozumíme.

HOŠEK (*podívá se na ni tázavě, pak se usměje*): Zřídka kdy. (*Usedl u psacího stolu ze strany na židli. Přes lenoch obrácen k MÍNĚ. Radostně.*) Mně je dnes nějak do zpovědi! Minko, chceš slyšet můj sentimentální sen?

MÍNA: Chci.

HOŠEK: A nevysměješ se mi?

MÍNA: To ještě nevím.

HOŠEK: A kdyby taky. – Jsem ti zavázán vyznáním za ten zázrak, který jsi ve mně provedla. Míno, ty si nedovedeš představit, čím jsem se tebou stal a vůbec... co žena znamená v životě muže. Teprve ona vdechává duši do jeho duše. Cítím to tak jasně na sobě. Házelo to mnou dříve sem a tam, odkud vítr zavál, odtud přišel náraz. Neměl jsem pevné půdy pod nohama a jako v mracích jsem si připadal. Člověk se sice hledá, ale nenalézá, prodírá se, ale sám se neprodere. – Ke světlu dostane se jen ženou, která ho miluje.

MÍNA: Tvé pozorování je více galantní než filozofické.

HOŠEK: Ale naprosto správné.

MÍNA: A nemýlíš se?

HOŠEK: Nemýlím, Minko.

MÍNA: Pak je i hezké.

Chvilé ticho.

HOŠEK: A naše zlaté mládí – hnusné, když nyní na ně myslím! Jako stádo zvěře vyhrneme se z dětství do světa, s hlavami rozpálenými žádostmi a s vědomím všeprávnosti našeho mužství... toho mladého mužství, kterému je vše dovoleno. Drancujeme a plníme, co kde se dá, bez útěchy a milosrdenství... ó, my žijeme mládí, my je umíme žít! – A duše jako by vězela až po krk v blátě, ani se nehne – Minko, to je zrovna pohádková proměna, kterou vy dovedete v nás učinit svou láskou. Věř mi, v té věži pro muže něco z oné očišťující moci, kterou náboženství přikládá víře.

MÍNA: Ubohý Stáňo.

HOŠEK: Proč?

MÍNA (*vstala*): Tvé myšlení je tak graciézní, tak svrchovaně vzletné –

HOŠEK: A proč ubohý?

MÍNA mlčí.

HOŠEK: Ubohý... ba Minko, ubohý pro minulost.

MÍNA rozhodnuta se vyznat, zvolna kráčí k HOŠKOVÍ, ale uprostřed scény se zastaví.

HOŠEK: Myslel jsem, že mi jdeš dát hubičku. – Ne? – Ach ne, Minko! Bud'me rozumní a povídejme si jen. Sedni si zase k pianu, bud' tak hodná... jsi mi nějak bližší odtamtud. Necítilas, že vězí něco nesmírně intimního v tom oddálení? Zní to paradoxně... nicméně, mne jímalo jakési nadlidsky cudné kouzlo. – Sedni si zase tam, prosím tě, Minko.

MÍNA (*vrací se již, ale znovu obrátí se k HOŠKOVÍ*): Stáňo, slib mi, že se mne nebudeš dále vyptávat a že učiníš, oč tě poprosím.

HOŠEK: Co? Ovšem že slibuji.

MÍNA: A nehněvej se.

HOŠEK (*překvapeně*): Oč jde? (*Vstane.*)

MÍNA: Vysvětlím ti později všecko, ale bud' tak hodný a opusť mne nyní.

HOŠEK (*postoupí k ní*): Proč tě mám opustit, Minko?

MÍNA: Neptej se... všechno ti napíšu –

HOŠEK (*nepokojně již*): Aspoň stopu příčiny!

MÍNA: Neptej se... Jsem tak slabá a zemdlená...

HOŠEK (*vzal ji za ruku*): Ty jsi nemocna, Minko?

MÍNA: Ne, nejsem – to jest... ano. Nech mne nyní samotnu a nehněvej se.

HOŠEK (*pobouřeně*): Nehněvám...! – Ne! – Ale zase mne...! Nejistota mne pobuřuje! Zase to podezření, Míno! – (*Přemáhá se.*) Ty – jsi nemocna, vid'?

MÍNA: Ano.

HOŠEK: Sbohem, Minko!

Podá jí obě ruce. MÍNA vloží své do nich; hlava její je skleslá. Tak stojí chvíli nehybně, nato HOŠEK prudce stiskne její spánky svými dlaněmi a políbí ji na čelo.

MÍNA (*tiše*): Vzpomeň si... později na tento okamžik.

HOŠEK: Řekni mi aspoň přibližně, oč jde!

MÍNA: Jsem nemocna... (*Sepne ruce.*) Proším tě.

HOŠEK tiše odchází. MÍNA dívá se za ním. Když došel ke dveřím, obrací se a chce se vrátit. MÍNA znovu sepne prosebně ruce. HOŠEK odejde. Nyní vyrazil v ní pláč. Klesá a hledá oporu. Odběhne do ložnice vpravo.

Scéna je chvíli prázdná.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*vstoupí středem. Kráčí jako ve snu, v očích má odlesk zadumání. Jen letmo přijímá, že nikdo není v pokoji, a postoupí až k pianu. Usedá a otvírá je, sledujíc pokyn vzpomínky. Do ticha vpadne náhle písní, provázejíc ji na pianě*):

Es ist bestimmt in Gottes Rath,
dass man vom Liebsten, was man hat,
muss scheiden.

Wiewohl doch nichts im Lauf der Welt
dem Herzen, ach! so sauer fällt,
als Scheiden! ja – Scheiden!¹

MÍNA (*vstoupí zprava po první větě. V očích má slzy. Okamžik dívá se na matku s podivem, pak postupuje tiše k ní, ale u vzdálenosti tří kroků vydral se z ní hlasitý vzlykot, a ona rychle padá za matku na kolena a objímá ji v pasu*): Maminko! (*Hlava jí klesne na lavici, nemůže mluvit, jen vzlyká.*)

PANÍ MAŘÁKOVÁ *se zachvěje, jako ze sna vyrušena a zvedá se. Okamžik strnule stojí nad MÍNOU – pak odchází do ložnice.*

MÍNA *chvíli se dívá bolestně za ní, pak se náhle vymrštuje. Hněv a vzdor v ní vybuchly. Až křečovitě hodí zpět hlavou. Je po krizi. Usedá u psacího stolu, bere papír a pero a skloní se ku psaní.*

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*vejde s kloboukem na hlavě a v jarním plášti*):
Ty jsi dosud nebyla u pradleny?

MÍNA (*aniž očí zvedne*): Ne, maminko.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Uhlíř tu není?

MÍNA: Odešel, ale přijde prý ještě.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Jdu k ní sama. (*Odchází.*) Zavři se. (*Zajde.*)

MÍNA *píše dál; její rysy jsou napjaty a plet' zažehnuta vnitřním ohněm.*

1 Volkslied. Slova od E. von Feuchterslebena. Hudba od Mendelssohna.

Projde chvíle. Na dvéře se zaklepá.

MÍNA *(se obrátí)*: Dále.

UHLÍŘ *(vstoupí)*: Předsíň nebyla zavřena. Vilmo!

MÍNA: Věděla jsem přece, že přijdeš. *(Píše dál.)*

UHLÍŘ: Mluvila jsi s Hoškem?

MÍNA: Ano.

UHLÍŘ: A vyznala jsi se mu?

MÍNA: Ne.

UHLÍŘ: Vilmo, to je proti naší úmluvě.

MÍNA *(podívá se na něho)*: Já vím, že je to proti naší úmluvě. *(Píše.)*

UHLÍŘ: Ty ji tedy schválně rušíš?

MÍNA neodpovídá.

UHLÍŘ: Ty jsi se rozmyslila a hodláš jinak věc rozřešit?

MÍNA: Ano. Píšu teď. Prosím, počkej trochu a posad' se. *(Píše dál.)*

UHLÍŘ *(zůstane vzadu stát. Chvíli ticho. Pak váhavě a domluvným hlasem)*: Vilmo, podívej se, považuješ mne za dravce, který si tě přišel uchvátit... Ne, tak nesmíš se na mne dívat. Přišel jsem ti nabídnout ruku, neznaje tvé poměry, a protože... protože prostě

jsem se do tebe zamiloval vlivem toho něčeho, co má v sobě vzpomínka. Ani nedovedu vysvětlit svou novou lásku. Vyrostla z touhy... z představ... z tušení. (*Chvilé.*) Vilmo! (*MÍNA píše.*) Ty mi ani nenasloucháš. (*Čeká. Žádná odpověď.*) Čekal jsem, že v tobě hne se něco z minula pro mne, ale zdá se, že mnou jen opovrhuješ. Rozuměj mi přec! Nežádám už více, abys Hoška – totiž nenutím tě, nevyhrožuji minulostí, jen se jí dovolávám v případě – rozchodu vás dvou. (*MÍNA zvedla hlavu a naslouchá.*) Žádný muž nejednal by šetrněji. Vždyť přece jen čekám – ale čekám s netrpělivostí. Nediv se, Vilmo! Tolik tě mám rád přes všechen tvůj odpor! Vilmo... jen trochu dobré vůle a naučila by ses mne míti ráda, až bys poznala celou moji lásku k tobě.

MÍNA (*vstala, ale zůstává u stolu*): Rozhodla jsem se již – poslyš. Stáňa se doví o mé minulosti. Napsala jsem mu právě vše. Nedovedla jsem se mu ústně vyznat – byl v tak radostné náladě! A mou odvalu odvála jeho veselost. Budiž – a nemysli si, že v listu se nějak omývám. Jsem si přísnějším soudcem, než kdokoli by mně jím směl býti. Můj osud je nyní v jeho rukou.

UHLÍŘ: A kdyby ti neodpustil?

MÍNA: Kdyby mi neodpustil – zůstanu vůbec svobodna.

UHLÍŘ: Ach, Vilmo, vždyť já ti nabízím svou ruku!

MÍNA: Děkuji ti. Jsem rozhodnuta.

UHLÍŘ: Vilmo!

MÍNA (*vážně*): Takhle se mne stále doplakávat – jdi. Měj sám k sobě víc úcty. – (*Elektrický zvonek zazní.*) Snad někdo z našich. – Ty

jsi zavřel? *(Jde otevřít, dvěře za sebou nezavřela. V předsíni.)*
Ty, Stáňo?! *(Vrací se následována HOŠKEM.)*

Muži se jen letmo pozdraví. V pohledech se prozrazují i uhadují. Nad hlavami zaválo nebezpečí. Všeobecné napnutí.

HOŠEK: Vrátil-li jsem se, Minko, tož děje se proto, že mne něco přímo hnalo zpět!

MÍNA: Je dobře, že jsi přišel.

HOŠEK: Stává tedy skutečně – je něco podstatného v mém tušení?

MÍNA: Ne, naprosto ne; myslela jsem jen – Vždycky jsem přec ráda, když přijdeš.

Krátké ticho, jež přeruší UHLÍŘ.

UHLÍŘ: Jestli vždy, slečno, tedy dnes ne.

MÍNA *(chvatně):* Prosím, abyste mne nepodezíval –

HOŠEK *(přistupuje k UHLÍŘOVI):* Co vás opravňovalo k té poznámce...

UHLÍŘ *(k MÍNĚ, HOŠKA pomíjeje):* Promiňte, slečno.

HOŠEK *(ostře):* Mně odpovězte!

UHLÍŘ vyzývavě mlčí.

HOŠEK: Zodpovězte mou otázku!

MÍNA (*vpadne rozčileně*): Stáňo, prosím tě, buď klidný! Řeknu ti všechno, jen se utiš! Pouhé nedorozumění je tu. – Pan Uhlíř... neznaje poměry... nabídl mi svou ruku.

HOŠEK obrátí se k němu zpytavě.

UHLÍŘ: Ano, učinil jsem tak.

HOŠEK (*rozčileně*): Příliš bystrozrakým nejste, neboť jste mohl již pozorovati, že Minka je zasnoubena mně!

UHLÍŘ: Ani vy daleko nevidíte –

HOŠEK: Proč?!

MÍNA (*ho objala*): Stáňo, utiš se! Nech mně, abych ti všechno vysvětlila –

HOŠEK (*vyvinul se jí*): Počkej teď, Minko!

MÍNA (*učiní nový pokus upoutání*): Proč nechceš mne vyslechnout, Stáňo –

HOŠEK (*podrážděně již*): Počkej! (*Vyvinul se jí.*)

MÍNA poznává, že prohrála hru. Učiní zoufalý posun. Bez dechu sleduje další.

HOŠEK: Pozoroval jsem, že příliš horlivě jste vyhledával příležitost, abyste se mohl s Mínou o samotě setkat. Dopřál jsem vám té radosti –

UHLÍŘ (*přeruší ho*): Vyhrazuji si slušnou mluvu, pane Hošku!

HOŠEK: Nemáte práva k výhradám! Buďte spokojen, že přehlížím vaše dotěrné nabídnutí – a... odejděte hned z tohoto domu!

UHLÍŘ: Neodejdu! Vilma byla mojí milenkou a bude mojí ženou.

HOŠKEM to smrtelně škubne. Zuby zatáty do rtů, stojí chvíli bez hnutí.

MÍNA (*přiskočí k němu*): Stáňo!

HOŠEK (*se vzpamatoval*): To nerozhoduje...! Taková mladá láska vám nedává práva k ničemu! Rozumíte – k ničemu!

UHLÍŘ: A přece... Uznáte sám, že dává – neboť Vilma nevyšla z té lásky čista.

HOŠEK (*skočí naň divoce, zatne mu ruce na prsou, až UHLÍŘ zavravorá. Nejvyšším hlasem hněvu*): Darebáku! (*Náhle ho pustí, obrátí se k MÍNĚ a chytne ji za ruku.*) Slyšela jsi, co řekl? – Je to pravda?!

MÍNA (*padá k jeho nohám*): Ano, odpusť mi...!

HOŠEK (*zadívá se strnule dolů. Něco se v něm zlomilo. Hněv zvrhl se v mrazivý hnus*): Nestydatá...

MÍNA (*na zemi zoufale*): Stáňo, neměla jsem sil –

HOŠEK (*zakřikne ji*): Nestydatá! – Tolik podvodné ctnosti, tolik upejpání, tolik lží! K těm jsi měla síly! V těch ti nepřekážel tvůj podvržený stud! A ráno – celou komedii zoufalství sehrála jsi tu pro otázku – pamatuješ? – Lhářko nectná, jak bylo při tom

tvé nevinnosti? – Teď teprve slyším její skrytý smích a padá mi do duše hořký jako plyněk –

MÍNA (*pod každou větou jako pod ranou sebou šklubla. Nyní ale vstala již. V očích jí hoří uražení a vzdor*): Toho bylo více, než si zasloužím a než snesu!

HOŠEK: Všecko musíš nyní snést!

MÍNA: Ach, ne! Ani ránu víc! (*Rozpřáhne ruku ke dveřím.*) Jdi! (*Chvilé ticha.*) Jdi!

HOŠEK odešel se vztyčenou hlavou. Chvilí ještě strnulé ticho.

MÍNA se rozběhne ku dveřím.

UHLÍŘ: Vilmo!

MÍNA (*se obrátí*): Nejdou za ním! Naopak! Zavru, aby on se nemohl více vrátit! (*Zajde. Dvěře do předsíně nechá otevřeny. V předsíni klapne závora. MÍNA se vrací. Je bledá a rozčilená až do bezvědomí. Zastaví se.*) Viděl jsi básníka? Zmrská ženu jako zvíře – nenávidím ho! A tvá jsem! (*Rozběhne se k UHLÍŘOVI a náruživě ho objímá.*) Vem si, co je tvého! Nemám studu, když on mi ho upřel! Neodmítej mne! Tebe miluji! A rychle, rychle – ať už je konec všemu! –

UHLÍŘ (*otřásá jí v objetí*): Vilmo, vzpamatuj se! Slyšíš mne? Jsi v horečce. – Slyšíš, co k tobě mluvím?

MÍNA se od něho oddálila. Jen za ruku jí UHLÍŘ drží. Dívá se upřeně do prostoru. Vědomí se jí vrací. Přetře si zběžně čelo. Zavravorá.

UHLÍŘ (*ji zachycuje*): Vilmo!

MÍNA se trhá od něho a padá na zem před židli u psacího stolu, hlavu pustíc na její desku. Křečovitý pláč ji zachvátil.

UHLÍŘ (*kloní se nad ní a oběma rukama se dotkne jejích ramen*):
Vzpamatuj se... Vilmo! (*Pak šetrně ustupuje o krok zpět.*)

Opona dolů.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Doba: sklon odpoledne. MÍNA sedí u stolu a dívá se zamyšleně před sebe. V tváři uhaslý pláč. UHLÍŘ stojí nad ní, rukou podepřen o židli, na níž MÍNA sedí.

UHLÍŘ: Vilmo, dosud jsi mi neodpověděla určitě.

MÍNA: Myslím, že již přece –

UHLÍŘ: V duševní krizi – v záchvatu vášně. Ani mi nenapadá, abych ta slova považoval za platná. Dosud tě nezavazuji k ničemu, a znovu dávám ti rozhodnouti... ovšem ne bez prosby, abys mne vyslyšela. – Vilmo, chceš býti mojí ženou?

MÍNA (*vstane. Pevně*): Ano, chci!

UHLÍŘ (*políbí jí ruku*): Drahá Vilmo!

MÍNA: Chci jí býti, rozuměj, to znamená více, než že jí musím být. Nemusela bych – mohla bych zůstatí svobodnou, ale já chci býti tvojí ženou. V mém rozhodnutí není stopy prchlivosti – vidíš, jsem již klidná. To ti může býti zárukou, že také budoucnost, v níž se zavazuji, postřehuji celou.

UHLÍŘ: A tvou lásku si vydobudu svojí, uvidíš.

MÍNA: Jsem ti za tvoji vděčna.

UHLÍŘ: Byli jsme si souzeni.

MÍNA: Nebyli. Přisoudili jsme se sami.

UHLÍŘ: Ó, mně se přece jen zdá, že v našem životě vládl osud.

MÍNA: Ach, ne, ne, nevládl. Neříkej to. Ty mně z dobré vůle podáváš svou ruku, a já ji dobrovolně přijímám. – To není osud.

UHLÍŘ (*ji objímá*): A budeš mne míti ráda, vid'?

MÍNA (*lehce se mu vyvine*): Nehněvej se, ale... až – Dvě věci si vyprošuji. Jedno jméno nikdy přede mnou nevyslov... víš, čí jméno – a můžeš si mne... brzy vzít?

UHLÍŘ: Co nejrychleji možno se oddáme.

MÍNA: O to tě prosím.

UHLÍŘ: Vždyť toužím po tobě. – A Vilmo, v chvíli našeho zasnoubení nedopřeješ mi ani, abych ti ruku políbil?

MÍNA (*přivře oči a nastaví mu svou tvář. On ji líbá. Když ji pustil, MÍNA slabě zavravorá. Vzchopuje se vší vůlí*): Bud' tak laskav a počkej tu chvíli. Jdu si omýt oči. (*Odejde vpravo.*)

UHLÍŘ přejde pokoj sem a tam a usedne u psacího stolu.

PANÍ MAŘÁKOVÁ vstoupí středem, vracejíc se z vycházky. V jarním plášti s kloboukem na hlavě. Přítomnost UHLÍŘE jí překvapí.

UHLÍŘ (*jde jí vstříc a políbí jí ruku*): Ruku líbám, milostivá paní.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Má úcta. Naši jsou doma?

UHLÍŘ: Vilma.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Kdo?

UHLÍŘ: Slečna. Odešla do vedlejšího pokoje. – Milostivá paní, omlouvám svou přítomnost – událostí, o jejíž vlídné vyslechnutí vás prosím. –

JIRÍ (*v tom vejde. Nese dva květináče s konvalinkami*): Mami, již z Václavského náměstí jsem tě viděl... běžím za tebou a ne a ne tě dohonit. (*K UHLÍŘOVI.*) Má úcta. (*K PANÍ MAŘÁKOVÉ.*) Byl jsem v Košířích a nesu ti konvalinky, kterých sis přála.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: No – Jiří – (*Přejímá je.*) Stály asi mnoho.

JIRÍ: Za fatku jsou, mami. Došel jsem si do zahrad.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Jsou krásné, ale – ty jsi nerozuma, Jiří.

JIRÍ (*k UHLÍŘI rozjařeně*): Maminka má ráda květiny, a když jí je člověk přinese, tak mu ještě vyhubuje. – Ty jsi krkavčí matka, mami!

PANÍ MAŘÁKOVÁ se na něho usměje a postupuje ke dveřím vpravo.

MÍNA (*v tom z nich vyjde*): Maminko – ach ty máš – až později.

PANÍ MAŘÁKOVÁ odejde.

MÍNA: Sedněte si, pane Uhlíři.

JIRÍ: Kde je Hošek?

MÍNA: Nevím.

JIRÍ: Což tu není?

MÍNA: Není.

JIRÍ: Jak to –

MÍNA: Byl tu a odešel asi před hodinou, nebo snad již je tomu déle.

Chvilé ticha.

UHLÍŘ: Vám je divné, pane Mařáku, že já zde tak dlouho prodlévám.
Příčina je vážná –

MÍNA (*vpadne*): Dovol. Až za okamžik, až přijde maminka.

JIRÍ (*pohlédne ostře na MÍNU*): Míno, ty jsi se přeřekla –

MÍNA: Nepřeřekla.

JIRÍ: Ne?

MÍNA: Počkej okamžik, dovíš se všeho.

JIRÍ (*podívá se na ni příkře*): Tak... ale slyšet to nechci. (*Odchází vlevo.*)

MÍNA: Jirko, prosím tě, počkej tu!

JIRÍ (*u dveří vlevo*): Nevím, nač bych tu ještě čekal. To již uhodnu z tvého chování, co mi chceš říci.

PANÍ MAŘÁKOVÁ se vrátí zprava, bez klobouku a v domácím šatu již. JIŘÍ zůstal stát u dveří.

MÍNA (*jde jí dva kroky vstříc a zastaví se. UHLÍŘ trochu vzadu. Obrací se k němu*): Povol, abych já věc oznámila. (*S pevným klidem.*) Maminko, pan Uhlíř, znaje mne z minula, nabídl mně dnes svoji ruku a já z vážných příčin jsem se rozhodla, že budu jeho ženou. Nežádej, maminko, dalších vysvětlení a svol, prosím tě, k našemu sňatku. A ještě tě prosím... já nevím, jiné matky snad tak činí – dej mi své požehnání. (*MÍNA sklání se k ruce matky.*)

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*odtrhne ruku a couvne*): A Hošek?

MÍNA: Prosím tě, maminko...

UHLÍŘ: Náš sňatek je naše společné přání, milostivá paní.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Pro mne překvapující...

MÍNA (*dosud s nuceným klidem*): Já jsem se proň rozhodla, ať z té či oné příčiny a nevidím pro sebe jiné povinnosti, než prositi tě za svolení.

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Rozhodla-li jsi se, dovedeš i dále jednat bez mého svolení.

MÍNA (*ostře*): Odbýváš mne, matko, z domova s touž bezcitnou lhostejností, kterou jsem od tebe v něm po celý čas zakoušela!

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*pobouřeně*): Ty se smíš nejméně dovolávat šetrnosti, ty... sobecká a vypočítavá – vidíš, že jsem tě znala!

MÍNA (*vybuchne*): Matko, ani slova více!

JIRÍ: Míno!

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Zakazuješ si? Jako dříve jsi mně rozkazovala, abych se mu klaněla! To bylo přísah Hoškovi, to bylo lásky! Celý dům se měl rozplynouti pro něho – a nyní jsi to ty, která ho opouští z prospěchu.

MÍNA (*bez sebe hněvem*): Ještě toto podezření – matko! – Ne – ty jí nejsi! – Tys nikdy nebyla mojí matkou! – Ty nejsi moje matka! Bez srdce! Jen abys mohla mne poraniti, chráníš nyní Stánu – ale chraň sebe, chraň se sama... pravím ti, nedám již sáhnouti na sebe... ani... od kohokoli!

JIRÍ (*přikročil až k ní*): Míno, neodvažuj se matce vyhrožovati!

MÍNA: A vy všickni se domníváte, že mně můžete ublížit, kdykoli vám libo!

UHLÍŘ: Prosím, šetřte nyní sestru...

JIRÍ: Ano, kdy nám libo!

Chvilé ticha.

MÍNA (*pohrdavě a mrazivě*): Tak. – Odejdu brzy odtud. Brzy budete míti dům prostý nízké ženy. (*Opět chvíle ticha. S trpkým smutkem.*) Tak to vždy u nás chodilo. – Kde hledala jsem srdce, tam se mi nastavil kámen, když jsem rozevřela náruč k objetí, byla jsem odražena nebo zanechána s rozpjatýma rukama; ale kde mne kdo mohl uhodit, kdo mrsknout, kdo zranit, ten neváhal,

ten byl vždy s ranou po ruce. – Já odejdu brzy. – A abyste věděli – ne, scén více nevyvolávám, ani křiků – ale abyste věděli a pro klid vašeho svědomí pravím vám, že byli jste v právu se svou nenávisť. Jsem nečisté, padlé děvče – matko, nečisté od šestnácti let! (*K PANÍ MAŘÁKOVÉ, která se k ní v překvapení předklonila.*) Ne, matko – ani slova víc, ani výčitky! – Nebo... chceš mne těšit? – Ne, vid’? – Ach, ne! Odpuštění odmítám, protože už za ně ani nejsem schopna povinné lítosti.

Ticho. Všickni bez hnutí chvíli. Stmívá se již.

PANÍ MAŘÁKOVÁ odchází.

UHLÍŘ (*za ní*): Milostivá paní, nemáte jediného udobřujícího slova...?

PANÍ MAŘÁKOVÁ činí mdlý posunek odmítnutí a odejde.

UHLÍŘ (*k JIŘÍMU*): Pane Mařáku, vy byste se měl nyní ujati Vilmy. Učiňte tak, když já tu nebudu.

JIŘÍ: Víím sám, že je má sestra.

UHLÍŘ: A pro mne – o přátelské sblížení vás prosím. (*Podává mu ruku.*)

JIŘÍ (*ji nepřijal*): Příchylností jsem zavázán Hoškovi. (*Odejde vlevo.*)

MÍNA: Ó, já jsem je znala! – Vyloučení jsme, vidíš, jsme poskvrnění mezi čistými. Jsme sami, ale cítím, že se tobě blížíím nyní, kdy nás odmítli.

UHLÍŘ: Dovedeme i bez nich žítí.

MÍNA: Ba. (*Chvíle ticha.*) Nehněvej se, ale, prosím tě, opust' mne nyní... Jsem již unavena a mám zapotřebí býti sama. Vrat' se ovšem brzy zas, třeba již zítra.

UHLÍŘ: Zítra nemohu. Musím dnes domů, ale vezmu si dovolenou. Ve dvou, třech dnech jsem opět v Praze.

MÍNA: Ano, těším se na tebe.

UHLÍŘ (*dívá se na hodinky*): Je šest hodin, mám ještě půl druhé hodiny do odjezdu. Nevyšla bys ven na procházku?

MÍNA: Ach ne, odpust'.

UHLÍŘ: Zajdu tedy k matce, co, Vilmo? Snad se mi podaří ji nám přikloniti. A jsou věci – vůbec je má povinnost, abych jí mnohé sdělil.

MÍNA: Budiž.

UHLÍŘ: Nepůjdeš se mnou, drahoušku!

MÍNA: Ne.

UHLÍŘ: Vrátním se tak za půl hodiny. Odpočín si. Zůstaneš zde, nebo jdeš do svého pokoje?

MÍNA: Přijd' potom sem.

UHLÍŘ odejde středem. MÍNA chce jíti do pokoje vlevo, když tu z něho vyjde JIŘÍ.

JIRÍ: Myslíl jsem, že Hošek přichází, slyšel jsem dveře dopadnouti.

MÍNA: To on šel k mamince.

JIRÍ: A tobě chci také něco říci, Minko – ne, nic vyčítavého více. Jsi hodné děvče, jdi, zvedni hlavu, máš právo být nyní i hrdou na sebe. Nerozuměl jsem ti také hned – mně odpustíš, vid'? A co bylo, pro nás již minulo. Minko – jen jedině mi ještě řekni: ví to již Stáňa?

MÍNA: Ví.

JIRÍ: Ale ne dlouho, co?

MÍNA: Byl zde a Uhlíř mu vše řekl. Ubohý hoch... já ho omlouvám, vždyť chvíle byla příliš vzrušena a on předchozím už tak popuzen a rozčilen. Ach, odpouštím mu – všechno mu odpouštím. – Můj ubohý Stáňa.

JIRÍ: Vy jste se rozešli?

MÍNA: Ano. – (*S úzkostí.*) Jirko, jen kdyby už bylo vše u konce! Já nevím... ale mně je úzko... jako před smrtí se cítím. A já Stáňu znám, on se ještě vrátí, on přijde – – Ne, nesnesla bych nového rozloučení, nesmím už ho více viděti! Vždyť jde o můj život! A když jsem se zasnoubila s Uhlířem – – prosím tě, Jirko, vyhledej ho a řekni mu, aby více nepřicházel.

JIRÍ: Ano.

MÍNA: Vid', že už teď není možno – i kdyby Stáňa – ne – vždyť sama cítím, že nelze více nic změnit na mém osudu.

JIŘÍ (*vezme její ruku do své*): Neboj se života, Minko – rozumíš mi, vid'?

MÍNA: Ano. Musí to být. Vždyť sama cítím, že to musí být.

Soumrak houstne. Někdo zaklepal. MÍNA sebou zděšeně trhne.

JIŘÍ: Dál.

HOŠEK vejde.

JIŘÍ (*jde mu rychle vstříc a podá mu ruku*): Nazdar, Hošku.

HOŠEK (*tiše*): Nazdar. (*Za MÍNOU, která odchází do pokoje vpravo.*)
Minko, neodcházej! Prosím tebe! Přišel jsem za tebou.

MÍNA (*zastaví se. Smutně*): A neměl jsi přijít, Stáňo. (*Zůstane nerozhodně stát u dveří.*)

HOŠEK (*tiše*): Minko, jen několik slov –

JIŘÍ: Buď tak hodný, Hošku, a pojd' ke mně.

MÍNA: Ne – počkej – děkuji ti, Jirko, a nech nás – anebo zůstaň, prosím tebe.

HOŠEK: Jirko, přeješ-li si...

JIŘÍ: Spoléhám na tebe. – Ty mi rozumíš, vid', hochu? – A pak přijď ke mně.

MÍNA: Zajdi k matce, Jirko, on je tam.

JIRÍ: Budiž. *(Odejde vlevo.)*

Oba stojí tiše několik kroků od sebe. MÍNA se dívá k zemi.

HOŠEK: Minko, přišel jsem tě prosit za odpuštění. Já vím, tentokrát ti je bude těžko dát a snad nemožno – ale Minko *(výkřik)*, Minko! – já zemřu bez něho!

MÍNA: Ach, proč jsi přišel, Stáňo...

HOŠEK *(bolestně vybuchne):* Jako vrah běhám ulicemi, štván svým svědomím, s výčitkou zaseknutou v týlu a hanbu cítě v celém těle! Já tak nemohu žít, odpusť mi, odpusť mi, Minko! *(Přistoupí až k ní, ruce sepjaty.)*

MÍNA stojí ještě okamžik tiše. Pak se zatřese. Několik dutých zvuků vytrhlo se jí z nitra. Padá na jeho hrud', ruce svislé dolů. HOŠEK ji lehce obejmě. Štkavý pláč vyvalil se z ní a otrásá jí v jeho objetí.

HOŠEK: Odpouštíš mi?

MÍNA jen pláče.

HOŠEK *(po chvíli):* Minko!

MÍNA *(zvedne ruku a vloží dlaň na jeho ústa, jako by ho prosila, aby mlčel. Pláč ještě chvíli jí otrásá, pak se utiňuje a ona zvolna se vyvíjí z jeho objetí):* Sbohem, Stáňo, musíme se rozejít.

HOŠEK: Nyní již?

MÍNA: Ano.

HOŠEK: A kdy tě opět uvidím?

MÍNA: Rozcházíme se navždy. – Budu ženou Uhlíře.

HOŠEK (*bez sebe*): – Co?

MÍNA: Musím jí býti. A jsem mu již zasnoubena.

HOŠEK: Uhlíři – Minko! – Ne! – To není možné! – To nemusíš!

MÍNA (*pevně*): Ale já chci! (*Chvilé ticha. Se smutným klidem.*) Stáňo, nepodrobuj se zákonům morálky, ale podrobuj se svému svědomí. Tebe jsem milovala a vždy budu milovati jen tebe – ale ženou budu jeho. A bůh dá, že vlídnou ženou, vždyť musím si získat ztracenou sebeúctu. Cítím v sobě nutnost žít jako vdaná žena – i touhu po tom cítím – proč bych ji zapírala?! – Musím se vdát – tolik nyní vím o budoucnosti. Za tebe nebo za něho? – Za něho, protože s ním budou mi žaly a útrapy života těžšími.

HOŠEK (*vpadá horkým tónem*): Míno, ty si vemlouváš povinnosti, kterých nemáš a vnucuješ se do okovů, jež nejsou tvými! To je prostá schválnost, nebezpečný blud! Prohlédni! Chtěj prohlédnouti! Vždyť je tu ještě východiště, ještě odpuštění je tu, Míno? My oba jsme si ublížili a my přece si dovedeme odpustiti?!

MÍNA: Odpuštění – ano, to přijímám a sama ti je také podávám. Ale vzítí ještě štěstí nádavkem? – Ne, Stáňo, ne, to by bylo pokorující.

HOŠEK: A zase přepínáš – odpusť, Minko, ale je to přepjatost od tebe a tím hůř, že stavíš na ní celý svůj život! Nejedná se mi více o sebe, ale o tebe prosím u tebe samé! Považ, kam se

vrháš! Ty, tak čistě citová bytost ve chvíli zmatku namlouváš si nutnost jakéhosi dožitovního trestu a neznamenáš ani, jak těžký je, a nechceš ani věděti, že ho neunesesh! Dej pozor, Minko! Vybav se z toho bludu! Dříve či později zhroutl se sám a běda, bude-li pozdě!

MÍNA: Tím hůře, že ty mne jím ještě otrásáš!

HOŠEK: Protože tě chci zachránit, Míno, chápej – zachránit více než před smrtí: před dlouhým, zoufalým životem bez lásky, do něhož se vrháš se zavřenýma očima!

MÍNA (*stísněně*): Stáňo – a nevíš, že každým slovem bereš mi život!

HOŠEK (*náruživě již*): Naopak, naopak, vrátím tě životu, táhnu tě zpět k sobě, kde jediné je tvé místo! Vidíš, sama jsi mi řekla, že dosud mne máš ráda, ba že vždy budeš milovati jen mne – Míno! Míno, považ přec, že s láskou k jednomu muži ani nesmíš vstoupiti ve svazek s druhým!

MÍNA (*v úzkosti*): Mlč již, prosím tě, Stáňo – ne, ty jsi neměl přijít!

HOŠEK: A zrovna nyní – jestli dosud nikdy jindy – zrovna teď přišel jsem v pravý čas k tobě! Vždyť ty již to uznáváš, vid'?! A vid', ty už také uznáváš, že jen my dva sobě patříme – Minko! – jen my dva! Společný musí býti náš život a naše bude štěstí! Jsme mladí a tou láskou dosti silni, abychom přes starou vinu hrdě vykročili do nového života! (*Sevře ji v náruč.*)

MÍNA (*zoufale*): Stáňo, mlč již! Ty víš, jaký vliv máš na mne!

HOŠEK: Zůstaneš mou, vid', Minko?!

MÍNA (*vyvinuje se mu*): Nech, nech mne, nech –!

HOŠEK: Nepustím tě již!

MÍNA: Nemohu!

HOŠEK: Můžeš, Míno!

MÍNA: Vždyť ty ani všechno nevíš!

HOŠEK: Ach, vím již!

MÍNA (*se mu vytrhla. S poslední silou*): Ne, nevíš. A musíš vědět. – Stáňo, když jsi odešel – víš, kdy – jako nevěstka nabízela jsem se Uhlířovi.

HOŠEK jakoby náhle podťat, s hlavou kleslou mlčky dívá se k zemi.

MÍNA (*dívala se naň pronikavě. Nyní sama zklamána. K smrti smutně*): Vidíš. – Vidíš, že nejsi tak silen, abys nesl se mnou moji vinu.

HOŠEK (*vzchopuje se*): Minko!

MÍNA: Sbohem, Stáňo.

HOŠEK: Ne, Míno, to byla jen okamžitá slabost. Vidíš, už zas nic nevíme! Už jsem zase zapomněl! – A časem oba zapomeneme!

MÍNA (*smutně*): Nevěř. Nechtěj spoléhati na milosrdenství času. A z tak pomalé almužny by se to kruté žilo... ne! Ne! Stáňo, ne! – takový život by byl horší nežli odloučení. – Čekat na zvětrání...

a léta snad bychom měli čekat – my, kteří jsme tak nešťastně citliví. V každém tvém pohledu připamatovala bych si svou vinu a v nejkratším zamlknutí tušila bych bolestnou vzpomínku. A ty zase, tak nadán obrazností, jak jsi – stokráte za den kreslila by ti výjevy mé bídy a vždy znovu mučila by tě obrazem poskvrněného děcka. To ovšem jsem mohla vědět již dříve, ale milovala jsem příliš, nemyslela jsem, ani jsem nechtěla dále myslet! A nyní, Stáňo, nyní, kdy cítím, že naše rozloučení je možné, je také již nutné. Přiznávám se ti, měla jsem tě tak ráda, že jsem si ani nedovedla představit život bez tebe. To bylo pro mne něco, co jsem nechápala – nějaká prázdná dálka... nějaká tma... snad konec... snad smrt... ach, nevím... to pochopit bylo vždy nad mé smysly. – A vidíš, od té chvíle, ve které jsem se dovedla rozhodnouti pro život bez tebe, od té chvíle vím také, že má láska k tobě ochabla. Něco jsem z ní ztratila a snad to nejvyšší... Odpusť mi a navždy sbohem, Stáňo.

Chvilé ticha. V pokoji již skoro tma.

HOŠEK: Ještě naposled, Minko... (*Chce ji obejmouti.*)

MÍNA (*uskočí zpět se zoufalým výkřikem*): Ne! Ne! Proboha ne!

HOŠEK (*po chvíli*): Sbohem, Minko.

MÍNA (*tiše*): Sbohem, Stáňo.

HOŠEK (*odchází již; skoro u dveří se zastaví a obrací*): Minko, ani mi ruky nepodaš při rozchodu?

MÍNA (*jde k němu a podá mu ruku; tiše*): A jdi již...

HOŠEK ji uchopí, i druhou, pak strhne MÍNU k sobě, nato sevře dlaněmi její skráně a políbí ji na čelo. MÍNA slabě vykřikne. HOŠEK ji pustí a rychle odejde.

MÍNA couvá nyní ode dveří, přemáhajíc svou touhu rozběhnouti se za HOŠKEM, ale zrakem zase tkví jen na nich a horečně čeká, zda se přece snad ještě otevrou. Zachytí se o židli vpravo u stolu a odtud ještě chvíle napjatého čekání. Náhle se obrátí, zavravorá, ale již se tyčí. Zalomí rukama nad hlavou. Dech smrtelné úzkosti vydral se jí z hrdla a ona rozbíhá se do pokoje vpravo. Zmizí. Dvěře nechala otevřeny. Je slyšet prudké otevírání okna. Rozbité sklo zazvoní o zem.

A ticho pak. V pokoji je zcela tma.

JIŘÍ (vyjde z leva. Volá): Míno. (Je ticho; čeká.) Kde jsi? – Míno!

HLAS (mužský, dušeně z hloubi dvora): Pomoc...! Neštěstí!

JIŘÍ (vrazí do ložnice, za okamžik se vrací zpět. Je vyděšen. Běží k středním dveřím, když v tom jimi vstoupí PANÍ MAŘÁKOVÁ a za ní UHLÍŘ): Matko! Matko! (Chytne ji do náruče. K UHLÍŘOVI.) Rychle! Běžte dolů! Rychle!

UHLÍŘ: Slyšeli jsme poplašný křik...

JIŘÍ: Rychle dolů! Mína je tam!

UHLÍŘ vrazí do předsíně a odtud na chodbu. Dvěře nechá otevřeny. Z temného pokoje je vidět do osvětleného schodiště. UHLÍŘ sbíhá dolů, za ním mihne se služebné děvče a starší pán. Kdesi bouchly dveře. Zdola ozývají se zmatené hlasy a dusot kroků.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*zoufale vykřikne*): Co! – Mína –!!

JIRÍ (*ji zachycuje*): Matko! Připrav se! Bud' pevná!

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Pust' mne! (*Trhá se mu.*)

JIRÍ (*sevře ji*): Ty nesmíš dolů! Připrav se, matko! Bud' pevná!
(*Odvrací ji.*)

PANÍ MAŘÁKOVÁ: Pust' mne! Musím k ní –! (*Vytrhne se JIRÍMU,
pokročí ke dveřím.*)

UHLÍŘ se již vrátil. Ve dveřích pokoje stojí zlomen.

PANÍ MAŘÁKOVÁ (*k němu*): Mína –?!

UHLÍŘ jen ukazuje rukou dolů.

PANÍ MAŘÁKOVÁ se skácí.

JIRÍ (*skloní se k ní*): Matko! Matko!!

Opona rychle dolů.

Jaroslav Hilbert
Vina
Drama o třech dějstvích (1895)

Edice Drama

Ilustrace na obálce Kaspone/Shutterstock.com

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 28. 4. 2023

ISBN 978-80-274-3260-8 (epub)

ISBN 978-80-274-3261-5 (pdf)

ISBN 978-80-274-3262-2 (prc)